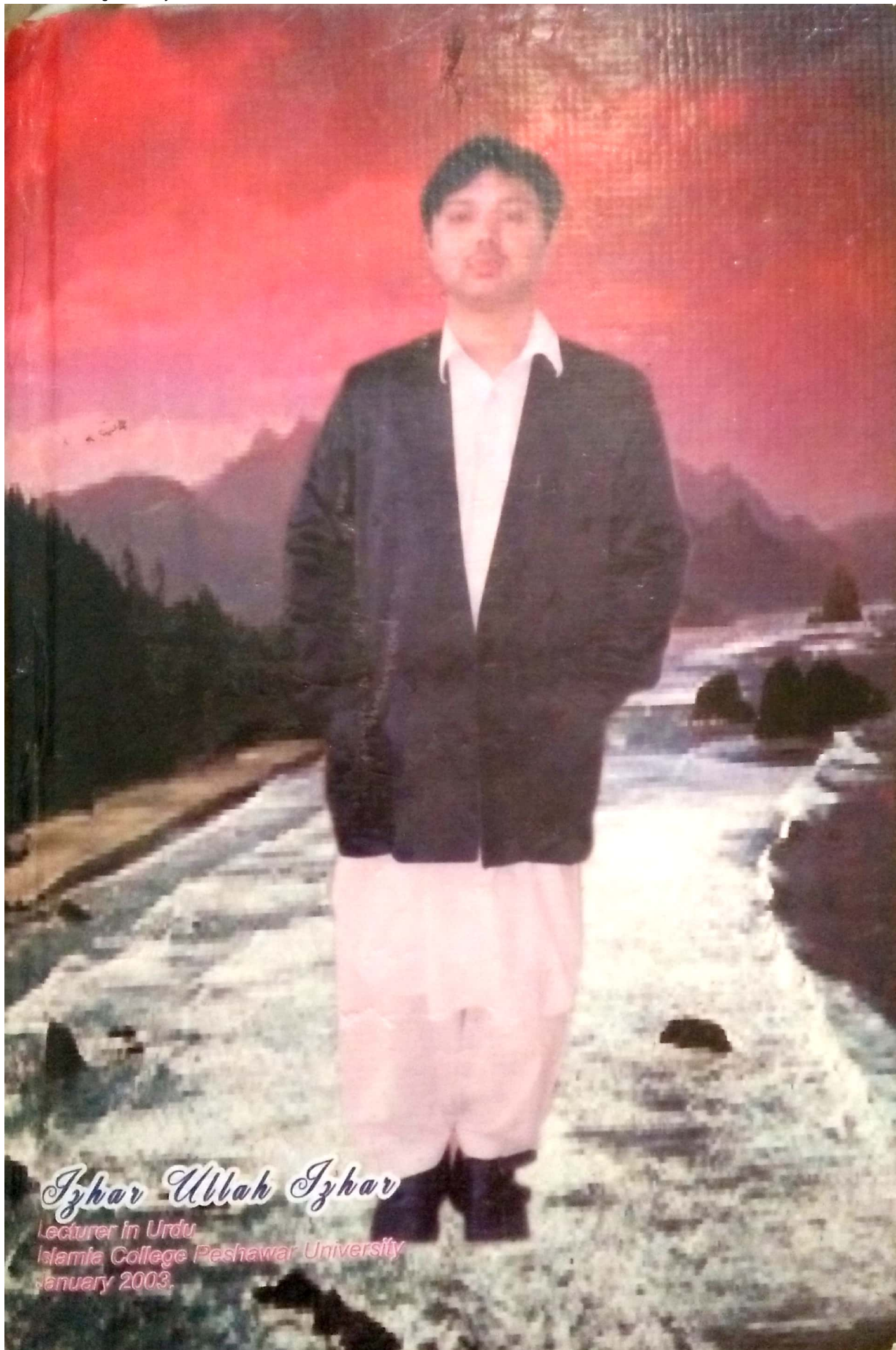

ستاد حوانی تصویر یہ خوب

اودا دے

Ketabton.com

اظہار اللہ اظہار

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamic College Peshawar University
January 2003.

۱۵۲۱

ستاد حوانی تصویر یہ خوب
اودہ دے

اظہار اللہ اظہار

پنچلہ مینہ بانڈی حق دگڑما

- * کتاب ستادخوانی تصویر یہ خوب اودہ دے
- * مصنف اظہار اللہ اظہار
- * ترتیب محمد ایاز غزالی، شکیل احمد نایاب
- * اہتمام پروفیسر شوکت اللہ حسن، محمد داؤد کمال حسن
- * پروفیسر ریڈنگ * نوشاد حکیم، پروفیسر سید ایوب شاہ
- * رومبہ اشاعت * جنوری ۲۰۰۳ء
- * پریس انصاری پرنٹنگ پریس محلہ جنگی پینبور
- * کتابت ارشاد خانہ "پنبتو اکہریہی پینبور
- * قیمت ۱۰۰ روپیہ (۱۰۰)

انتساب

دخيل عظيم پلار پروفيسر انعام الله جا قيس
او دخيلي درفي مور په نومونو چي
ساه ساه ئي راته د جنتونو نكهتونه
راسپري . او نظر نظر ئي راته په لارو
كښي د رفعتو او اسمانونه او د اسمانونو
رفعتونه غوروي

اظهار الله اظهار

دَهاڻيکو

هيٽي رنگونه، موضوعات او پڻتڻه هاڻيکو

لاڙه هاڻيکو خپلو پڻاڻسته خو يونو او سپڻڻلو
 روڻو پڻتڻه ڪره. دڻي زڙه راڻيڪونڪي ادبي صنف دومره
 لب وخت ڪڻي دَ پڻتون قام دَ اجتماعي لاشعوري ۾ مرڪز
 ته ڄاڻ ور اورسولو ڇڻي دَ شعري اصنافو دَ ارتقاء
 په تاريخ ڪڻي ڻي خيال کول هم يو خوب او خيال ڪڻي
 ڪڻي. دَ کومو صفتونو په بنياد ڇڻي يوه معاشره دَ
 خپل وجود جواز راپيدا ڪوي. هغه او س ڪم او زيات
 دَ پڻتڻي هاڻيکو په ختمه ڪڻي اغڻ لڻ شوي ڻيڪاري. دغه
 وجه ده. ڇڻي هاڻيکو په يوه مرحله ڪڻي هم دَ پڻتون
 قام نه ڄاڻ په فاصله نه دڻي ساڻي. ڻيڻ په نره
 دَ دوي په غم ڻيڻ او مري ڻوندي ڪڻي شريڪه شوي
 ده. او دَ پڻتون دَ ڻوندي ڻوندي نه ڻي ڻي ڻوندي ڻوندي
 ساڻي دڻي. بلڪه قدم په قدم ڻي دَ پڻتڻي سڻي دَ ڻوندي
 روايتونو دَ رڻو قدرونو، سماجي غوڻتڻو، تهذيبي
 روڻو، اولسي ڻوندي او ثقافتي هلو ڄاڻ نه دَ خپل زڙه

درزا کافي جو پري کري دي . او اوسن د هائيگو پيه ساه
 ساه کيني د پينتي خاوري وري نغمه نغمه را پورته
 کيني او پيه پيه خوريني .

لنډه داچي پينتي معاشه کيني د زينون نه را
 واخلاه تر دي ساعته پوري قومره بدلون راغله دے
 هائيگو تري پيه مکين مکين خيله غبنه او پيه هنر هنر
 خيالي مرمريني لپي را چاپيره کري دي . او پيه خيله
 زورينه لوپته ئي ورله شمله هڪه ساتي ده . حڪه
 خودختو بناغليو له ارج نه د پينتي هائيگو غندنه
 بچي داسي بنکاري لکه سرے چي خيلو پيو له تير را
 اوبغوي .

د هائيگو پيه موضوعاتي ارتقاء د خبرو کولو نه
 وړاندي دا لازمي ضرورت محسوسيني چي د هائيگو پيه
 هيتي بدلون او پرمختگ دي هم رڼا او غورخوله شي .
 هائيگو چي د جاپان د اوږد نظم " هائيکائي " نه هان
 را بېل کړو نو گڼو شکونو کيني ئي هان څرگند کړو . او
 پيه خارجي سطحې ئي خپل گڼ شمېره تجرباتي تصويرونه
 را بڼکل . ولي د ځينو تصويرونو تجربتي او د ځينو تجربو
 تصويرونه پکيني لکه دکافي د بت پيه هائے ولاړ پاتي
 شو . او د ارتقاء هېڅ تحرک او تموج پکيني را پيدا نه
 شو . چي حيثي ئي اوسن د تاريخي حوالو نه سلوا هڅه

ہم نہ دے پاتی شوے . ولیٰ حنیٰ اہخونہ ئیٰ نہ
 فقط ارتقاء سرہ مخ شو بلکہ دخیل پر مخنگ سفر د
 دنیا گت گت تہ ور اور سول . خو چونکہ دغہ صورتونہ
 ہم د دنیا نورو رجو او ادبیاتو سل پہ سلہ خیل نہ
 کرل او دخیل مزاج او استعداد تر مخہ ئیٰ پکینی ضروری
 بدلون او خیل خان سرہ مناسب سمون راوستلو حکہ
 نو پہ ہیٹی سطحی ئیٰ نور ہم کن اشکال او تماثل مخی
 تہ راورل چی د وخت بدلدونکیو ساعتونو کینی
 حینو خیل خانونہ ژوندی اوساتل او حینو لکہ د
 سمندر د موجونو د سفر پہ لارہ کینی خیل وجود
 او بایلولو .

دہائیکو دہیٹی تاریخ احاطہ کول یقیناً یو دہر
 وخت غوبستونکے عمل دے . حکہ نو دتہ د عالی
 ادبیاتونہ او خاصکر د مشرقی ادب نہ دہائیکو یو خو
 نمائندہ ہیٹی نمونی ورا ندی کولے شی .
 دہائیکو د دری مصرعہ ایز تعین نہ ورا ندی پہ
 عالی ادب کینی د یو مصرعی ہائیکو کافی ، دغہ رنگ د
 دوو مصرعو ہائیکوکانو ہم سرونہ راپور تہ کرل . او
 تردی ساعتہ پکینی طبع آزمایی کینی . خو داسی صورتو
 دہائیکو بنیادی ہیولے سرہ زیات سمون نہ خوری .
 لہذا د بقاء پہ حقلہ ئیٰ خہ وائیل ہم دہرہ گراندہ .

البتہ دُنیوی پہ ڊول ترې نه مثالونه وړاندې کېږي.

” د یوې مصرعې هایکو کافي “

ترجمه ۱: یو لولکی ده چې په پارکنګ راګوزېږي کوره

(ایکیسز روټیله)

ترجمه ۲: باران په هره کپکي

(ګوردن جین سوویل)

۳: د کپه مار د سر آسمان دے زما

(محمد ایاز غزل)

۴: د تعبیرونو لار کېږي ورکې شمه زه

(شکیل احمد نایاب)

۵: خو پلوشو زما د سترګو نظر هم یوړلو

(اظهار الله اظہار)

په دې ټولو مثالونو کې د هایکو داخلي مزاج

پټ پټو پټو کوي. تصویرونه پکې جوړېږي. د

فطرت حادې او د تغیل رنگونه پکې تر غاړه اوځي.

ولې د شعور په سمندر کې لغبي غورځنگ نه راوړي.

دغه سبب دے چې دلته تصویرونه یو اوځي تصویرونه

او عکسونه دي. حرکت هم پکې محسوسېږي. خو د

فکر وړاندې منزل او د نتیجې کوټلې مرحلې ته ذهن

چېرې په ګرانه ورسوي. او په خپله داسې وايي چې

زموږ د فني تکميل زاويې په نامعلومه لاره کېږي

ورکي شوي دي. مونن نيمگري نيمه خوا يو.

”دوه مصرعه ايزي هائيگوکافي“

ترجمه: د جنوري ورپه تاريخ دے
د وچي گوټي لا تر اوسه يخي دينه

(باب بولدمين)

”ع۱: ستا لومپه که ي رانه وره
زه به خيل خان په اباسين لاهوکومه

(اظهار الله اظهار)

”ع۲: ما باندې ستا سترگي پلا گدافي دي!
گني نو اور به په ټول کلي پوري کړوما

(اظهار الله اظهار)

کيدے شي دلته خني اعتراض کونکي دا هم اووايي
چي ورپه ي دوه هائيگوکافي خود ”يا قربان“ د التزام
نه يو خواته بښي د پښتو ټپي دي. او که چرته هائيگو
داسي وي نو بيا ټپه خه بلا ده خو ولي هائيگو په خيل
خان کني د پښتو د ټپي خواته هم لري. هکه نو د
ابلاغ د اسانتيا په خاطر او د تفهيم او وضاحت
دپاره د ”باب بولدمين“ دوه مصرعه ايزه هائيگو د
ټپي په هيت کني ترجمه کړے شوه. دويم مثال د
ورپه په تتبع او مرسته کني راورلے شو البته

درېمه حواله د هائيگو او د پېي د صنفې تفريق په
خيال راوړل شوه. چې گڼې چرتو د دواړو صنفونو
هيتي امتياز يو بل کښې کېږ وډ او ورک نشي. او دا
هم چې حې نادان معترضين په مثال د اصل گمان
کښې بيا چرتو د خپل سر وېسته را اونه شو کوي.
او نوي ماتونه راجور نه کړي.

بهر کيف دوه مصرعه ايزه هائيگو د يوې
مصرعه ايزه هائيگو په مقابله کښې زيات فعاليت
په دې لري چې تصوير د تصور په لاره روانه وي
ولې پښتو ادب سره سره په عالي ادب کښې د درې
مصرعه ايزه هائيگو د تخليق رجحان منگولې کلکوي
لگيادې حکه نو ورو ورو دوه مصرعه ايزو هائيگو
هم خپل نقشو نه پيکه او ت کړي دي. او د سفر نه
ي د ستومانې گردونه راتا شوي دي.

درې مصرعه ايزې هائيگو کافي د هيتي تنوع او
ساختياتي اختلاف باوجود خپل حقيقي روح ته زياتي
ورنډې دي. حکه ي خود تجر با تي پېښو باوجود ښکاره
مقبوليت هم موندلې دے. هائيگو چې د هيت او ساخت
کوم پېژندلي شکلونه خان سره را وړلي دي. دلته
ترې نه يو خود مثال په طور وړاندي کولې شي. د
درې مصرعه ايزې هائيگو يو قدم جاپاني شکل

اوولس سېلابيز شکل دے . په دې کښې اوولس چپې
د ۵ - ۷ - ۵ په ترتيب سره راځي او خپله تخليقي او
هنري اکاڼي جوړه وي .

په اردو ژبه کښې د ضروري ذخافاتو نه يو
طرف ته د اهاښکو د "بحر متدارک" دې ارکانو
سره سمه راځي .

فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فعلن فع

فعلن فعلن فع

ياد موسيقي د دې ارکانو په مرسته سرته رسي .

سارے گاما پا

سارے گاما پا دراني

سارے گاما پا

مثالونه ۱-۲

خوب مي ليدو شه

نه راته يادېږي اوس

شوه ي تعبير ته

(قاسم محمود)

بس شو زما وار

۱۲۷

مينه وينې وينې شوه

ورکه مي کره لار

(فادم خټک)

ع ۱۳

په ټال څي ځانگي

ځني زره سترې بېغلي

اور ته وردانگي

(اظهار الله اظهار)

ع ۱۴

يو خوب او خيال دے

کارغه زده کړے کله

د زرفي حال دے

(اظهار الله اظهار)

دا انداز د پښتو ژبې بنيادي آهنگونو او صوتياتي نظام سره سمون نه خوري. لهذا په پښتو ژبه کې يې لا تر اوسه د تخليق يا وجود هېڅ مقام نه دے تر لاسه کړے. بله دا چې په درېو مصرعو کې ارو مرو او ولس چې ځايول يا اولس چې په درېو لنډو او بدو ټاکل شوو مصرعو کې بنديواني کول يو طرفته يقيناً يوه ضروري ده ولي هم دغه هنر د تخليق په فطرت ناروا اثر هم غورځوي. او يو ميکانیکي او مصنوعي فضا را جوړه وي. کم از کم د پښتو ژبې تر حده خو درې صورت تصنع کې هېڅ شک نشته اوس که څوک په دې ترتيب کې د تخليق صحت په ځان ساتلې شي. نو بيا خو پکې هېڅ عيب نشته خوداسې ښکاري چې دا درې به سرې نه شي.

دلته د درې مصرعه ایزه هايگوانو يوڅو نور
شکلونه هم اووینئ.

ع ۱ اوځانده

که خوښه دې وي (۳-۵-۳)

اوژارپه

(شکيل احمد ناياب)

ع ۲- او مننه

زما خبره (۳-۵-۳)

دوبابه شه

(محمد اياز غزل)

ع ۳ ستانه به زار شمه خو

که دغه حال وي کله (۴-۴-۴)

ستانه به زار نه شمه

(محمد اياز غزل)

ع ۴ زما دکور بنديان خودومره هم خاموشانه وو

اوس خوزما هاغه معصوم بچي هم حال دادے چي

زه ئي په زوره تخنووومه خونخندا نه وړي

(اقبال حيدر) (۱۶-۱۶-۱۶)

ع ۵ ستوري رانگارم پلوشو کبې د ژوند

ستا بناسته نوم د رنگينو لولکوپه وزرونو ليکم

چي د وړمنو قلم راواخليمه زه

(اقبال حيدر) (۱۱-۱۹-۱۱)

۱۲۱ دا د سحر خاموشی
 خود بناخونو منځ کښې شور کوي نن
 یوه یواځې پاڼه (۷ - ۱۲ - ۷)
 (جے . جلیو پیکت)

۱۲۲ سینی د پېغلو د لاسونو سره هم پورته شوي
 داسې بڼکار پېرې کښې (۱۶ - ۷ - ۱۶)
 یوه پرده باندې کلونه راتوکېږي رږي
 (روډ ویلموټ)

۱۲۳ د لولکونو به ډولې جوړه کړم
 زه به رنگونه د سپرلو ټول په جرکه درولم
 تابه بوخم لېونی (۱۱ - ۱۶ - ۷)
 (اظهار الله اظهار)

۱۲۴ مخې رانه مه اړوه
 لکه د سپینکې شان د اورنه الوتې مه
 تاله راغله مه (۷ - ۱۶ - ۷)
 (اظهار الله اظهار)

۱۲۵ اوگوره
 زه د خپلو سپورو په اوبو باندې سورلي کوم
 تاسره سیالي کوم (۳ - ۱۶ - ۷)
 (محمد ایاز غزل)

ع ۱ : د پوډريانو د ژوندون قصه بيه تاته كوم

زما جانانه (۱۶ - ۵ - ۲)

کينه

(شکيل احمد ناياب)

دغه رنگ د موضوعاتو يا عنواناتو د لاندې ليکله
 شوي هايکو کافي او د مسلسل هايکوگانو مثالونه هم
 له نظره راتپريږي چې د تجسس فقدان پکښې
 محسوسېږي. داسې هايکو کافي قدم په قدم خپله
 موضوع وړاندې بولي او د گڼو تصويرونو رنگونه
 پکښې د يو مرکزي تصوير حهره راښکاره کوي خو چونکه
 داسې هايکو کافي د هايکو جامعيت، اختصار او علامتي
 پېر ايښي ته زيان ور رسوي. ځکه ترې عام طور سره
 تخليق کوونکي ډډه کوي. او يو بدعت ټي گڼي.

دغه رنگ د نثري نظم په رنگ ځنې تخليق کونکيو
 نثري هايکو کافي هم ليکلي دي. چې په درېو کرښو کښې
 خپله افسانه سرته رسوي ولي داسې هايکو کافي له
 آهنگ او عنايت نه معرې وي ځکه د پښتنو د ذوق تنده
 پرې نه ماتېږي داسې برېښي چې د نثري نظم په
 رنگ به پښتانه د نثري هايکو معاني صورت خپلولو ته
 تيار شي ولي د موضوع ترغځه د نثري هايکوگانو
 يو شو عکسونه ځکه وړاندې کول شي چې د هايکو

هيتي سفر اندازہ ترې هم اوشي. او د قاريڼي ريكارډ
سمون هم سم شي .

” مثالونه “

ع۱ زه د خپل کور په چت ملاست نيم
توره شپه ده د اسمان ستوري شمارم
خوداسې ښکاري چې ترې ستا غمونه ډېر زيات دي
(شکيل احمد ناياب)

ع۲ دگره مار د پاسه يوسف خان شوک دے
تانه پته ده چې لغه هم غزل دے
مينه د قالبونو پروا داره نه وي
(محمد اياز غزل)

ع۳ ستوري زما د خپو ښاپونه دي
دا ټول به زه په يوه هنر را يوځاے کړم
اوستا د زني حال به ترې نه جوړ کړم
(اظهار الله اظهار)

په دې موقع دا صراحت هم ضروري کيږي چې
په عاليې ادب کې همدغه رنگ په مشرقي ژبو کې د
هايکو د مخلوط بحر و نو تخليق هم مخي ته راغلي دے
خو پکې د اهنکو نو سمون سم نه دے ځکه
يې يواځې په يادولو اکتفا کېږي. مثالونه يې نه شي
وراندې کولے.

دا د هائيكو د هيتي سفر يو شو پراوونه وو. خو
 خه ته چي پښتانه هائيكو وييلے كښي. هغه ددي ټولو
 هيتونو نه خاڼته بيل كړه او خوند رنگ لري
 پښتانه هائيكو متوازي الاوزان هائيكو ده چي هره
 مصرعه ي بلي سره برابر او پيه ترنم او اهنگ كښي
 تر لے شوي وي. چونكه دي هائيكو كښي مصرعي لنډي
 تنگي يا اوږدښي لنډښي نه هكه ي د پښتنو منصفانه
 ذوق خوښوي. دا ساختياي سلسله د پښتنو د موسيقي
 سره هم سل پيه سمه ده. او حافظه ي هم پيه
 پوره تيزي قيلوي. خو دلته دا وضاحت هم ضروري
 ده چي پښتانه هائيكو يواځي د دريو برابرو مصرعو
 تکرار هم نه ده. بلکه د يو خاص يو ولس سلا بين
 بحر د التزام نامه ده. چي د رزميه بحر و نو دي
 ارکانو سره لږ ډېر مماثلت لري. ارکان دي.
 "فاعلاتن مفاعلتن فعلن"

پيه هيتي اعتبار پښتانه هائيكو د خاص يو ولس
 سلا بين ردهم سره هكه او تر لې شوه. چي پري د
 پښتو هائيكو ليكونكيو خان خان ته اجتهاد او اجماع كړي
 ده. او پيه پښتو ژبه كښي چي تر دي ساعته خومره د
 هائيكو كانو مجموعي مخي ته راغلي دي غالبه او درنه
 برخه ي هم پيه دغه خاص اهنگو نو كښي وجود موند

دے۔ او بیا پرې د پښتنو اولسي زوق پوره پوره اعتماد
هم کړے دے۔

د پښتني هاييکو په دغه خاص هيت کښې چې کوي
مجموعې مخې ته راغلي دي. پکښې د بناغلي (سما عيل گوهر
"سکا" د اظهار الله اظهار "راته غور و نو کښې بنگرې
شرنگوي" "کالې د کل په لاس کښې خوند نه کوي"
اودا مجموعې "ستا د خوانتي تصوير په خوب اوده دے"
دغه رنگ د بناغلي څو اکټر ديدار يو سفزي "نسکوري لبي"
د پروفيسر نواز طائر "خو بونه خپل کلي کښې" د پښغلي
ناهيدي سکر "خپلو خو بونو له تعبیر لټوم" داسې د
بناغلي محمد اياز غزل د هاييکو مجموعې "د بنايستونو
د صرا وړيځي" او د شکیل احمد ناياب "پلوشې" هم
په گوته کړې شوي بحر کښې د تخليق د مرحلونه راتېرې
شوي دي۔

د هاييکو په داسې هيت د پښتون قام درې طبقې
متفق دي چې پکښې مشران، خوانان او پښغلي شاملې
دي. ځکه دغې اتفاق له د اجتهاد او اجماع نامه ورکول
عین روا داري ده. او دغه خاص يوولس سيلابيزې
هاييکو کافي پښتني هاييکو کافي کڼل پښې بي خاړه نه دي.
په دې خاص تناظر کښې دا يو څو هاييکو کافي اولولي.

ع۱۱ زرہ می تنہا کی شی لوخہ اوکری
 پوہر چي اوٹکی توریالی د وطن
 د خور د سر لوپتہ ہم خرٹوی

(شکیل احمد نایاب)

ع۱۲ یوی گوجری تہ لھکولو ویل
 تا یہ یو ورٹی سندر لاهو کری
 مور دی یہ پیو کنبی اوبہ گدوی

(محمد ایاز غزل)

ع۱۳ د داسی خلقو پہ ولقہ کنبی دے ژوند
 چي یہ نصیب یی د سپر لوزبکہ دہ
 خوبیا ہم یی یہ اسمان لاری توی

(ڈاکٹر دیدار یوسفزی)

ع۱۴ چا راتہ وے چي د سپر لی ورٹو کنبی
 لھغہ تر لری گرتی ساکو پی
 حکہ پتہی کنبی می شرسم اوکڑل

(اسماعیل گوھر)

ع۱۵ د لھپتال لھغہ منحوسہ گری
 می نہ لھسبزی چي تا ماتہ اووی
 ”خپل خان می بایلو تہ می اوکٹی“

(پروفیسر محمد نواز طائر)

ع۶: دا خندا کانی ئی فریب وی لهی
 دَ وخت مچنه کینی دل کپنی مدام
 دَ ادم زویه ماته سپک مه کوره
 (ناهی سحر)

ع۷: لوخی چی کچن کینی گنده پاتی شی
 راشی په ژبه ئی صفا ستره کپی
 زما دَ بیتی نه پشو پاکه ده
 (ظفر خان ظفر)

ع۸: دَ محبت له عظمتونو نه زار
 چی دَ زامنو ئی ورونه جوړ شی
 میاندی په سین سر گدا کانی کوی
 (اظهار الله اظهار)

ع۹: په شرق دی اولگی رسمونه دَ بنار
 چی دَ کمری کرکی می بپرتاه کوله
 ما دَ هوسی کت کینی ملو اولیده
 (اظهار الله اظهار)

بهر حال دغه خاص هیئت کینی دننه هم حتی
 تجربی په نظر راجی - پورتنی واره مثالونه دَ معری
 هایکوکانو په زمره کینی راجی - خو په دغه
 معلوم چوکات او هیئت کینی متقی هایکوکانی هم لیکل
 شوی دی - چی په دری مصرعو کینی ئی ترتیب اوپری

را اوري يا وړاندي ورسټو کښي. د مثال په طور
 داسې يو ولس سېلابيزي مساوي الاوزان هايکوکافي
 شته چې وړمبني دوه مصرعې يې په قافيه کښي تړلې
 شوي دي. او اخري مصرعه ورسره په اهنک کښي
 برابره وي خو معرّي وي. دغه رنگ اولني او
 اخري مصرعه د قافيو په اهنکو نو کښي راټوله
 وي. ولي دويمه يا منځني مصرعه د قافيه نه
 ازاده وي يا اخري دوه مصرعې د قافيو په لړۍ کښي
 سللې شوې وي. او اولني ددغي قدغن نه خلاصه
 وي. داسې مثالونه هم شته چې درې واړه مصرعې
 پکښي هم قافيه او هم ردیف وي. خو کومه يې ساختگي
 چې په معرّي شکل کښي موندل شي. عموماً ترې دا
 نور واړه صورتونه په خه نه خه حوالې سره
 عاري وي. بهر کيف دلته د وضاحتي ترتيب سره
 سې هايکوکافي را نقل کښي.

”مثالونه“

۱ ارمان په غښ کښي د ارمان ورک شولو

مانه د لاس کرښو کښي هان ورک شولو

د زړه درزاد پسي اوس لاړ چرته شم

(اظهار الله اظهار)

ع۲: ما پکڻي عکس د لپونتوب اوليدۍ
 په سوچ کڼي درکه شوه د ژوند ائينه
 زه ځي بيدار شومه، ما خوب اوليدۍ
 (اظهار الله اظهار)

ع۳: دسترگو تور دي د غزل مطمح کرم
 داسي راتول راتول تقسيم شومه زه
 لکه د کڼي په مينځ نيم شومه زه
 (")

ع۴: دوخت رفتار لا او درولې شي شوک
 داسي په وړاندي زمانه لاره شي
 ځي ائينه دانه وانه لاره شي
 (")

ع۵: زنجير موکې، موکي زنجير او خورۍ
 تعبير ځي خوب، خوب ځي تعبير او خورۍ
 نن دي وينورانده تصوير او خورۍ
 (")

دا حقيقت د ځي ليک د تخليق په پمانه خپل
 اعتبار اونه بايلي نو بيا ځي د هيت د وجود او ثبوت
 د پاره د هڅې خارجي دليل جواز نه رامېدا کڼي
 خو د ظاهر ستو نظر لندنگ وي. او د هر څه
 د پاره يوه ټاکلي شوي پمانه او فرم غواړي. او په

دغه فریم کڻي ٿوند او فن دواڙه بند يونان ۾ ليدل
 غواري - دا خبره حڪه اوڪر لے شوه ۱۶ جي دَ خيتو
 جامد ذهنونو او رجعت خونونو نڪو عناصرو دا خيال
 دے گڻي ۱۶ جي هائيڪو که دَ ۵ - ۷ - ۵ - ۷ - ۵ - ۷ اوولس سلاپڻ
 ترتيب اونھ ليڪلے شي - نو هغه به ۱۶ جي هائيڪو نہ
 وي . او حال دا دے ۱۶ جي داسي ناروا قدر غتونه جا پايان
 هم دَ تخليق دَ فطرت ۱۶ لاره کڻي خندا گڻي - نو بيا
 آخر ۱۶ دوي دَ اوولسو سلاپونو ۱۶ جي ۱۶ جي ۱۶ جي او
 ۱۶ جي ۱۶ جي پيريان وڻي ناست دي . اوس که چري ۱۶ به
 دغه ترتيب کڻي ينه معياري شاعري ڪبدله نو بيا هم
 يوه خبره وه خوداسي هم نہ دي شوي - ددغي
 هيت خونونکي شاعري نہ کوي بلڪه ناست وي خپي
 گوڻي شمري او خان ته لنڊي او اوبدي مصري
 رايادوي او ۱۶ لاس کڻي دَ لفظونو خودونکي او
 خويونکي ڪبانو رانيو ۱۶ جي ۱۶ جي ۱۶ جي خپل
 وختونه ضائع کوي - گڻي ۱۶ جي دي ۱۶ جي سلسله کڻي
 آورد ۱۶ آمد غلبه وي .

سوال دا رامدا ڪڻي ۱۶ جي ۱۶ به دغه پراي کڻي
 شه مخي ته راغلي دي - د شعر ۱۶ به پمانه شه مقام ۱۶
 لري او که نہ دا قول دَ غير فطري اوازونو يو فریب
 او رياضي پڻ به ده -

دا حقيقت دے ڪه جاپاني هائيڪو پڻتو ته راڻي نو
 ڊپنتو ڊوڊ دستور ڊ لائڊي به ڊي هيٺ ، ساخت
 او معيارون او پيمانو ڪڻي لازمي بدلون راڻي . ڪه
 ڇي جاپاني ٿيه ڊ خپل مجموعي مزاج او صرفي نحوي
 او صوتياتي جو پڻت پاه اعتبار هم ڊپنتو ٿي سره
 اڀيڪه نه لري او س ڪه پڻتانه هائيڪو تخليق ڪوي نو
 پاه هيٺ ڪڻي به ڊي ڊپنتو ٿي او ڊپنتون قام ڊ
 معروضي حالاتو پاه تناظر ڪڻي ڪي او زياته خامخا
 راوي . ڪه ڪه پاه اساليسو ڪڻي دغه بدلون رانسي
 نو بيا دا ٿوله سلسله هسي يوه لوبه ٿوقه شي ڪه
 نو داسي عناصر و له پڪار ڊي ڇي ڊ نور و ڊناپوهي ڊ
 فڪر نه زيات ڊ خپل مرسپن او مرغپن ذوق جاج
 و اخلي او ڊ پڻتي هائيڪو ڊ تحريڪ مخي له ڊي نه راڻي
 ڪڻي نو ڊ غور ڪونو پاه ڊي سمندر ڪڻي به لڪه
 ڊ گنگڙي لاهو شي .

ڪڻي ليڪونڪي ڇي پڪڻي بناغلي اسير منگل ، بناغلي
 اباسين يوسفزي ، بناغلي روبان يوسفزي ، بناغلي
 غازي سيال ، پروفيسر محمد نواز طائر او رحمت شاه
 سائل پاه اولني قطار ڪڻي پاه نظر راڻي . پاه ڊي بحث
 ڪڻي هم لوستونڪي ته پباسي ڪڻي ڇي هائيڪو ڊ جاپان
 نه نه ده راغلي بلڪه پاه پڻتو ڪڻي ڊ ڪاڪري غاري پاه

شکل کڻي وڙاندي نه موجوده وه. دا خبره غير
 تحقيقي، غير منطقي او غير اصولي ده. غير تحقيقي به
 دي ده جي مون سره ڏکاکري غاري ڏ ارتقاء لهن
 معلوم تاريخ نسته. فقط ڏيوڻو خورو ورو وراستو
 اوگرو ورو نمونو به لاس راتل ددي خبري دليل
 بنجي نهي ڪڍي. گني جي هائيگو به ڏکاکري غاري
 نه راز ٻڌي وي. داستايلي بناغلي خودومره پوري
 وائي جي ڏجاپان هائيگو هم ڏڀنتو ڏکاکري غاري نه
 راپدا شوي ده. ڪمال دے ڏهائيگو ڏ صنف يو معلوم
 تاريخ دي جي ٿولي دنيا ته بڪاره دے. او به پوره
 تواتر سره ڏ ابتداء نه راواخله تر دي دمه پوري
 رارسيدلے دے. او حال دا دے جي ڀنتو ادبيانو لا
 تر اوسه دا هم نه دي پيڙند لي جي ڏکاکري غاري ٿه
 ساخت، ٿه تاريخ او ٿه ٿه هيتونه دي. او ڏ
 کومو خاص موضوعاتو احاطه ڪوي يا به ڪلاسيڪي
 شاعرانو کڻي دا ڇا، ڇا تخليق ڪري ده. او دا هم جي
 ڪاکري غاره او هائيگو به هنري او هيتي حوالو ڏ
 يو بل نه به ٿومره فاصله دي. ڪه چري دا ويئي
 شي گني جي داد هائيگو اضافي ڪنٽريبيوشن دے. جي
 به ڀنتو کڻي ئي ”ڪاکري غاري“ را او وڀتلي نو بي
 ٿا به به نه وي. گني جي ڀنتي هائيگو ڀنتانه ڏ

خپل ماضي د ورکو نندارو تماشو ته راپارولې دي۔
 (اوداهم د هاييکو کمال دے چي پښتانه ئي يو واري بيا
 په تپه مين کړل)۔
 د "هاييکو" او "کاکري غاري" رايو خاڼه کولو
 دعوي غېر منطقي په دي حواله ده چي "کاکري غاري"
 خاڼه ادبي صنف نه دے۔ بلکه د اولسي لوبو پوقو
 دونهرو، ارونو او د لفظي او ذهني کړتوونو حيثيت
 لري۔ بل ئي رواج دومره کم پاتي شو دے چي اکثر
 پښتانه پرې په خپله هم د سره نه رسي۔ د سوچ
 مقام دے چي په کومو داوونو پيچونو کښي پښتانه
 په خپله تېرو ئي۔ نو جاپانيان به ترې نه اخر
 څنگه اثر واخلي او بيا به ورله لا د يو ادبي صنف
 مقام هم ورکوي۔ حقيقت دا دے چي د جاپان او د
 پښتو ادبي تاريخ داسي لږ څه ثبوت هم نه لري چي
 گڼي دغي مفروضي ته پرې تقويت ور اورسي۔ اوس
 که چرې جاپانيانو د پښتو ادب نه خه استفاده کول
 هم غوځتل نو د پښتو ژبي نور معلوم صنفونه نه
 وو چي د کاکري غاري غوندي مجهول څيزونو پورې
 به اخلل۔ دي لږ کښي د قلندر مومند صبا راي د
 چي پښتو ليکونکيو له نه دي پکار چي د هر راتلونکي ادبي
 صنف چرې دي په پښتون ثقافت کښي د کتلو ضد

اوکري - خاص کر چي لھنجي قرينه پرې هم شهادت نه کوي .

د "کاکړي غاړې" او "هايکو" د اتصال او يووالي دا دعوي ^{غير} اصولي په دې ده چې د "کاکړي غاړې" او هايکو تر منځه دومره ظاهري ، باطني ، لفظي ، معنوي ، منطقي هيټي ، شعري ، خارجي او داخلي لري والې پروت دے . چې د دواړو رايو ځان کولو عمل د جهل مرکب په دريږه کښي راځي اوس که د ذوق خاوندان د هايکو هيټي ادلون بدلون ته يو نظر هم وړ اوگرځوي نو ددغو ياد بناغليو د راجورې کړي شوي ډراچي ډراپ سين به په خپلو سترگو اوويښي .

اوبيا په تېره تېره بناغلي رحمت شاه سائل په دې حواله دومره خطرناک حد ته رسېدلي دے چې د سياق اوسباق نه يو خوا ته د پښتو د ميسري شاعري د خزانې نه د درېو درېو مصرعو خود ساخته اکايي جوړوي . او د هايکو عنوان ورله ورکوي که د بناغلي وس اورسېده نو د پښتو د کلهي شاعري نه به د څه وړاندي ورستو د مصرعو په خارجولو او په څه ضروري تحريفونو او اصنافو هايکو کافي راجورې کړي . دا رښتيا دي چې چرته هم د علي او ادبي حقيقي لاري بندي وي . نو بيا هم داسې ناروا او ناشوني کښي

خو شڪر وِستل پڪار دي. چي پڻتانه اوس په چا هم
 په پتو سترگو باور نه کوي. سائن صاحب ته دي
 معلومه وي چي هائيگوڻه د گنجي لپوني مينه هم
 نه ده چي هر کس او ناکس به پکښي دخيلي برخي
 تر لاسه کولو خوبونه ويني.

بهر کيف د ظاهري هيت نه يو خوا ته هائيگو
 يو داخلي صنف هم دے چي د لسو ژوند او د ژوند
 لسبي د جمال د احساس د لاندې په ژورو تخليقي تجربو
 کښي رانغاړي. دا صنف د بڼکاره وضاحتونو نه خائنه
 يو بيله د رازونو لار را اوباسي. لکه د غزل د صنف
 هائيگو هم د رمزيټ، اخفاء، اشارو، کنايو او استعارو
 په ژبه خپل پيغام بل ته ورسوي. دا صنف دخيل
 ورک داخل نه د انکشاف ساعتونه رازين وي. او د
 موجود نه زيات محسوس ته پام ورگرځوي. دا
 رښتيا دي چي هائيگو يو ادبي صنف دے خو هائيگو د
 يو سپڅلي تهذيب او کوټلي تمدن نامه هم ده.
 هائيگو د رنگونو او تصويرونو هنر دے. خو د
 ژوندي تصويرونو هنر چي خائنه د جهان خواره
 عکسونه راستنوي گني چي هائيگو د متحرکو تصويرونو
 خاموشه ژبه ده او د ژبي د خاموشيو گويان انځور دے.
 د هائيگوگانو رانه تصويرونه که مونږ له خه

جوابونه را کوي اوڅه رازونه راته وايي نود
 شونډو په سر راته څه سوالونه او ټپوسونه
 هم کوي. هائيکو د تاش يو غورځنگ هم نه دے بلکه
 د يوې زورورې تخليقي لمسي او باطني تجربي يوبتاسه
 او هنري اظهار دے. دلته لمسي تصويرونه کېږي او
 بيا دغه تصويرونه د نسلونو په تاريخ د انسان
 په نفياتي او د موسمو تو په بدلون رابدلون او
 د تهذيبونو د زمانو په ټيټ او لهک کېږي ورکېږي
 او ښکاره کېږي، ډوبېږي او رابرخپه کېږي او
 د انسان ذات او کاستات ترمنځه فاصلي په مينه
 مينه او باسي. معاشره په خپلو کړو وړو او خدوخال
 کېږي په هنر هنر راښکاره کوي.

ددې نه اگاهو چې د هائيکو په موضوعا سرسري
 خبرې او کړې شي لوستونکو ته د مغربي او مشرقي
 ژبو د ځينو هائيکوگانو ترجمې په دې غرض ور
 وړاندې کېږي چې يو خو ورته د هائيکو د افاتي
 تخليقي اندازه اولگي او بل په دې وسيله د مختلف قامونو
 د سوچ د انداز نه هم خبر شي. دغه رنگ د هائيکو
 په مختلفو ژبو اثر او د مختلفو ژبو د هائيکو په ساخت
 او موضوع د غور زېدلي اثراتو لپره ډېره اندازه ورته
 هم اوشي او بيا د پښتو ژبې د فراختيا، مېلمستيا، اظهاري

قوت او جوهر پسته ورته هم اولکي اودغه رنگ په
 دي بهانه د دنيا د نورو ژبو او پښتو ژبي د هايکوکا
 نو څه تقابلي عکسونه هم دوي ته را وړاندې شي او
 دا شعور ورته حاصل شي چي د پښتو هايکو ساخت او
 هيت ولي د دنيا د نورو ژبو نه ځانته او بدل دے
 يا دغه رنگ پکار دي .

د انگرېزي هايکوکانو د پښتو ترجمې

۱

The baby ته دې ماشوم چي ته نه گوري چي
 sucking his Thumb څو مړه په مينه کله کوته روي
 Moon gazes سپينه سپوږمي ئي ديد نو نه کوي
 (Tom clausen)

۲

First snow د موسم واوره وړېدل شروع شو
 gathers د انغري نه گڼر چايسه گوره
 all in نن د يارانو محفل بنه گرم دے
 (Barbara Ressler)

۳۰

۳۱

In a swing اچي په تال باندي جوته او خوري او
 The widening eye بياراته او خاندي د شونډو په سر
 of the smile ډک د موجونو سمندر شمه زه
 (John Thompson)

د فرانسيسي د يوې هايکو ترجمه

۳۲

vent dérangé, هواته او کوره پاکله شوله
 on dance at 'orage د طوفانونو په اوږو الوخي
 e' est nuageet dobatā ستا لويته او د اسمان وړخي

د عربي ژبې هايکو کافي او ترجمې

۳۳

د روغ دي ټولي د دنيا دا ويري
 که ډي رښتيا د کائنات اوليدل
 دلته لويي ټوله الله لره ده
 کذب کل الخوف کذب
 الحق الحق في العالم
 الله اکبر الله اکبر

(مترجم پروفيسر عطيه جليل عرب)

ع۶

چرتاه چي حُماه راتاه وړاندي ته ئي
 په بهره لاره هر کو ټپير قسم دے
 د الله هو يو هنکامه جوړه ده
 في كل مكان انت يا رب
 اي زمان اي مکان
 يزوي الصوت الله هو

(مترجم پروفيسر عطيه خليل عرب)

د فارسي ژبې هايکوگانې او ترجيې

ع۷

اوښکې مې کې کې او س توښېږي	گره کم کم است
بلا موده او شوه زما دښه	از زمانه يا در دل
د يو موسم حکمراني جوړه ده	یک رنگ موسم است

ع۸

داني باران د پشکال داسې وو	باران امسال
د اونو پانې زعفراني شوي ټولي	زرد پريده برگ دل
او ديوالونه مې دکور راشنه شو	سبز شد ديوار

دسندهی های کوفی او ترجمی

۹

غرونو ته او کوره لشی غبنه کوی
خوچی ازار ورپی شوکے نو
اوس دپیرو عذاب انسان دل کوی
گم صم تیا کُصار
ما کُن کی پیتر صین پیا
صد بن جا ازار
(اقبال حیدر)

۱۰

لھی نه خان له تندی اوژنی ته
ورپی لبغوندی لپون خو اوکړه
نود او بوچینه هم دله کبی ده
یاتی جا جهرتا
گولٹ سان ملی ویندا
منان مرو پیا سا
(اقبال حیدر)

د بلوچی های کوفی او ترجمی

۱۱

دا زپه می لھی بی قرار دے کبی
دهر موسم په ژبه دا نغمه ده
دمزلونو سپوری لری نه دی
بے قرار انت دل
موسم انت و دارانی
دورنه لت منزل
(پروفیسر غنی پرواز)

۳۳

۱۲

زہُ ہم دَمینی دَ احساسِ قیدیِ ہم ہرے ہنریک آن
رالہ کہ غم کہ خوشحالی را کوی دردِ بخشیت کہ دشی
ہرچہ چی غواری دجانانِ خوبندہ یاریہ کو لیگ انت
(ڈاکٹر علی دوست بلوچ)

دِ پنجابی ہائیکو کافی او ترجمہ

۱۳

پر پردہ دَ سپورو تماشہ نہ کوم
زہُ دَ ختلی نمر رنہ تہ ولی
دومرہ دَ لاندی نہ نظر او کرمہ
ڈھلے سائے دے دل میں کیوں تکی
میں بلندی ساں اینواں کیہہ وہندی
میں تے یا نن ساں چڑھے سورج دی

۱۴

خلقوتہ تکی دَ وفا زوتوم
اوس کہ زما نہ ہم جفا او شولہ
خُان لہ بہ یو چہ دودہ سزا و رکوم
میں سبق دینی آن وفا واں را
میتھوں ہے بے وفا فی ہو جاوے
دونی ملنی این فرسزا مینوں

ددي مثالونو په رڼا کېنې يقيناً چې د ژبو د تهذيب
 فرق به په لوستونکيو منکشف شوه وي. او دا
 اندازه به ورته هم لگېدلې وي چې د دنيا ثقافتونه
 په کوم نقطه رايو هائے کېږي او په کوم پړاو
 بيلېږي.

بي حايه به نه وي که د جاپان د ځينو نمانده
 هايکو نگارانو د يو څو هايکو کاتو ترجمې هم په دې
 مرحله رانقل کړې شي چې لوستونکيو ته دا شعور هم
 حاصل شي چې د جاپان زمکه او پښتنه خاوره خپلو
 کېنې څومره ثقافتي فاصلي او جذباتي اړيکي لري.

ع ۱۵: اوبه په غځه رابېداري شولي

نن چې ناسايه يو اوده تلو ته

يو د چيندځي چې ټوپا او هه

(باشو)

ع ۱۶: څومره بي کچه زړه راښکون دېکېنې

دا د دوو غرونو منځ کېنې لاره چې ده

د بېنفتي کلونه خاندې پکېنې

(باشو)

ع ۱۷: بڼي ورک ورک وومه يواځې وومه

چې مې يو اوجه ښانکه ماته کړله

د زړه د خلاصه مې ژرېلې دي نن

(شکي)

۱۸ع دَ خاموشی را خور جاو دَ پکڻي
دَ چيند خانو اوازونه واوره
يو الله هو او الله هو دَ پکڻي
(بوسون)

۱۹ع که دَ ما بنام تياره خوره شي نوخه
ا نرگسي سترگي جي اورا ونيسي
دَ زرهه په لارکڻي جي ديوي بلي شي
(بوسون)

۲۰ع ته دَ مارغانو وپنا واوره کنه
واڻي جهاز هو اکڻي پورته شي او
خيلو وزروله رپا نه ورکوي
(يا ماگو جي)

۲۱ع ورخه زمونڙه په سراور وروي
دَ شي مو وڙني حارثي دَ فراق
په کومه لاره باندي تگ اوکري ٿوڪ
(سانتوڪا)

۲۲ع ماسره مل زما خوبونو کڻي ده
سترگي جي پتي کيم بشڪاره ئي وينم
هغه زما نه جدا شوي نه ده
(سانتوڪا)

۱۲۳ع واوره 'هوا او د باران شرقا وے

د جدایی یہ دی موسم کبھی راشہ

چی قافلہ سرہ ملگری شو مونز

(اِسّا)

۱۲۴ع اُف دا سین بڑیرے بودا اووینہ لب

چی سرو وھلے بر وھلے کھرچی

یہ ادیرہ کبھی تری نہ لدر ورکہ دہ

(اِسّا)

کدے شی چی ختی د وھم رنخوران دا ھم وائی چی
 دانمونی ھسی بی خایہ راورے شوی دی . خوربتیا
 خبرہ دادہ چی یہ دی حوالہ پنتا نہ لوستونکی یہ
 ورمبھی خُل د ھایکو عالی تھذیب سرہ پیر نندگلو
 تر لاسہ کوی . او بیایہ دی پیر ایی کبھی لوستونکو
 تہ دا ھم خود لے شوی دی چی ھایکو خومرہ سنجیدہ
 تخلیق دے او د خومرہ تخلیقی زارہ چاودون غوبتونکے
 دے .

پاتی شوه دا خبرہ چی ھایکو د کومو موضوعا تو
 احاطہ کوی . نو ددی خبری بیکارہ جواب خودا دے
 چی دایو ادبی صنف دے او د ادب موضوع ژوند
 سرہ تری وارہ موضوعات وی . خکہ نو یہ ھایکو د
 موضوعاتو قدغن نکول بھنی ناروا کار دے خو چونکہ

هایکو د هیتی ارتقاء سره سره د موضوعاتی ارتقاء
 نه هم را تیره شوی ده نو باید چی سرسری ذکر
 ئی اوشی. د هایکو د هیتی تبدیلیو په شان د
 هایکو د موضوعاتی تنوعاتو اصل مرکز هم جاپان
 د حکه نو دغه وخت دپاره سپوری خپل اصل
 ته ورگرځولی کښی -

د هایکو د موجد او بانی "باشو" رای ده
 "د هایکو تخلیق کښی د ماشو مانو قطری
 روح ته نظر ورستونول پکار دی"

باشو د فطرت او د انسان ترمنځه رابطه د هایکو
 موضوع جوړه کړه او بیا ئی په یوه ننداره کښی د
 کڼو نندارو او تماشو سپوری هم په گډا کړل. لنډه دا
 چی باشو هایکو د فطرت رازداره او گرځوله -

"مسا او کاشیکی" چی د باشو معاصر وو د خپلو
 لسو فلسفیانو شاگردانو په مرسته د هایکو موضوع ذاتی
 وصائفو او شخصی انفرادیت سره او تپله او د هایکو
 د تخلیق سترگی ئی د انسان د داخل پت پتو نو ته ور
 ستی کړی خو دا سلسله ورستو د لفظونو یو څنګل
 کښی بدله شوه چی معنی به پکښی ورکېدی. حکه
 خو "بسو" ددی رجحان غندنه او کړه. او باشو ته
 ئی د ورستېدلو بکاره اعلان او کړو -

"بایاشی ایسا" دهایکو تخلیق د زبخیلی طبقی
 اود ورو ورو وچ و سو مارغانو حنا ورو د دردی دلی
 اورنجدلی ژوند د اظهار سره اوترو لو -
 اوبیا د جاپان د جدید هایکو لیکونکیو سرخپل
 "سی، شی، ماماگوچی" دهایکو د تخلیق خوره جولی
 کبې د فطرت د تماشو سره سره د کائنات د تکوینی
 نظام رازونه او سماجی پېښو اسباب هم را ونغښتل -
 بهر کبف د موضوعاتو د تنوع باوجود دی ټولو
 هایکو لیکونکو کبې فطرت او د فطرت متعلقات شریک
 قدر او موضوع وه - خو په جاپان کبې د هایکو
 لیکونکیو یو داسې ډله هم پیدا شوه چې د فطرت او
 د فطرت سره تړلي عناصر او عوامل یې رد کول شروع
 کړل او دهایکو په تخلیق کبې یې ددغې څیزونو نفی
 او کړه - د دوی په خیال تېرې لمبې او د فطرت د
 موسمونو بدلېدل باید بدل په ذهن کبې د ماضي
 د جاگیر دارانه سوچ عکسونه ورننه باسي ولې بیا هم
 د جاپان زیات تره هایکو نگارانو د فطرت غښته
 کبې د خوب لیدلو عادت پرې نخودلو -
 درې اختلاف په شا د تخلیق د آزاد عمل (Free
 Imaginative creativity) او د تخلیقي انضباط
 (serious artistic discipline) د متقابلو

عملونو انگاري صفا اور بدلے شي .

ترخو جي دڙينتي هائيڪو د موضوعاتو تعلق د
 نو ڀيننه هائيڪو په دي لڙ کني په خان لهڻي قدغن
 نه ڀري . هاغه ٻولي هلي خلي جي دڙينتي د ژوند
 تصوير ترينه سازين . دا ئي په خان کني خايوي .
 البته اخلاقي قدرونه دڙينو د لاندې نه راوي
 دڙينتي هائيڪو پير ايه چاله هم دا بلنه نه ورکوي
 جي راشه په ما کني د خيلو سفلي او حيواني خواهشا تو
 لٿون اوکړه . يا په ما کني د خيل جنس زده ژوند
 او خٽکلي مزاج ننداري اوگوره اوس که ٽوک داسي
 کوي نو هغه پوهي شه او دهغه خدائے .

زه دلته يو واري بيا دي خيال اعاده کوم جي
 ڀيننه هائيڪو کوم اجتماعي عمل او اجتهادي بصيرت
 رازين ولي ده بايد جي رعايت او لحاظ ئي اوساتلے شي .
 مطلب دا هم نه دے جي د تجربيو سفر دي په خائے
 اودرڀي . ولي ترخو جي په هائيڪو کني نوي کاميابه
 او معقول هيٽي تجريه نه وي شوي . نو د بي
 خايه اختلاف سنگر پر خودل عين روا داري ده . او
 بيا هسي هم د يوي کاميابي تجربي بي خانه غندنه
 رڻي ته نقصان ورسوي .

د موجوده ڀينتي هائيڪو کټه دا هم ده جي خيل

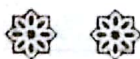
خان او خوله جامه ئي د پښتنو د ثقافت په رنگونو
 پياوړه کړې ده. د داسې هايکو راڼگ د پښتو ژبې د
 اوازونو، سېلابونو او انگازو گټورې لحنې دي. پښتانه
 هايکو نه يواځې د فطرت هنداره ده بلکه د فطرت
 او روايت د اختلاط نه د رازېږېدو نکو مظاهرو په
 ملا سورلي هم خورې لگيا ده. پښتانه هايکو د فطرت
 او روايت په گټه پېر ونو پښه نيو له د ژوند تر نږدې
 لحنې رانيسې او نوې تنظيمي او هنري ماه پکښې
 ورپو کي. دغه رنگ خان له د مخ سره راټولوي.
 بايد چې پښتانه هايکو ليکونکي د چاپېره ماحول
 سره سره خپلې تخليقي چينې او د خان دنده رښتيا
 په پوره هنري پوستوالي او روانۍ سره رايوځانې
 کړي او د عظمت او رفعت نه هېرېدو نکې ترانې او
 سندري ترې نه را اوزېږوي. يقيناً چې هم داسې به
 کېږي.

په ډېر درناوي
 اظهار الله اظهار
 لکچر اردو شانگه اسلاميه کالج
 پېښور يونيورسټي
 نېټه: ۰۱/۲۱/۶/۲۰۲۲

حوالے

- ۱- اظہار اللہ اظہار راتہ غور و نوکنی بنگری شرنکوی
- ۲- اظہار اللہ اظہار کانی دکھل پانہ لاس کنی خونندہ کوی
- ۳- اسمعیل گوهر مسکا
- ۴- دیدار یوسفز، اکبر نسکوری لپی
- ۵- سہیل احمد "مدیر" ہائیکوانترنیشنل (اقبال حیدر نمبر)
- ۶- شکیل احمد تآباب "پلوٹی" غیر مطبوعہ
- ۷- ناہید سحر خیلو خوبونولہ تعبیر لپوم
- ۸- نواز طائر، پروقیس خوبونہ خیل کلی کینی
- ۹- محمد ایاز غزل دیناستونود صحر اور لپی (غیر مطبوعہ)

لوي مي داده چي بنده يمه ستا
بريت اخر اووايه په خه تا و كومه
چي يوه ساه مي هم اختيار كني نه ده

د اخري رسول امت كني يمه
اوس خوزما او د جنت تر مېنځه
بېني قسم دے فاصلي نشته دے

خوک په زما له حاله څه شي خبر
يونو ډاغ ې په لمن پر پوته
چې دکلاب څانگه کښې گل ښکاره شو

زه د چا ملاسته غوا هم نه پاسوم
شیرینې ځکه ستا د چم لېونې
ما په ازغوباندي راکارې مدام

مخې دې د وړانې اښې غوندي دے
ښه به وي دا چې درته گورمه نه
خوبه دځان سره په جنگ اخته یم

د زلفو سپورو ته ې خوب کولو
چې د ښې ژړا راياده شوله
په سره غرمه ترينه راپاسېدمه

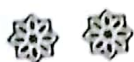

د اسمانونو ورته سرخکته وي
کله به کرم د صحبت، چرته چې
د رېدل پاتېلی د غر سينه پرېکوي

خومره شرمېښي د ښانست مېرمنه
ورته چې کورم په نظر د مېڼي
راند د خور او بوکښي خان غوپه کړي

بِی روزگاری سِجی می چِگی اولیدی
ویدل یی گرانه یا با غم مه کوه
بیا به تافیانو پی نه رارمه

شیرینی ژوند د شوگیر و نامه ده
خپله خوانی دی چرته خاوری نه کپی
د زور دیوال سپوری ته خوب مه کوه

رب دی اباد کپی خپل کورونه په دوی
خویو ژور سوچ کبی را کبر شمه زه
بغلی سِجی مانده اتوگراف اخلی

ا لپونى سره به اوس خه كوم
وايى كه شل ودونه هم اوکړې ته
نوزه به يم ستايو و شمه بنخه

زه چې ترې لب هم لري کپنه نو
راپسي ژاړې د گودر غاړه کبې
ما د کنگا په اوبو اولامبوي

په يو غورخنگ سره اسمان ته رسې
وه لپونى پېغلي په خود کبې اوسه
تا لا د زمکې تل ليدلې نه دے

پہ زبہ کبھی وایم داسی مر بنہ مہ
چی می دسیند جی تر لری یوسی
دنکہ غری ی نوره ہم پورہ شی

زبہ پہ یوہ خندا لبہ داسی شی
نکہ د اورپی د غری له تاوہ
د بنار پاخہ کورونہ اور اخلی

مینہ پہ خان گوالہی نہ رد کوی
تا یانندی خنکہ اعتبار اوکرمہ
تہ خود ہر پیغورہ تینتہ کوی

تہ د سپر لو کاروان تہ لارمہ نیسہ
پہ شا ستانہ کپہ نظرونہ د بنکار
حہ کور تہ حہ! چرتہ سرتورہ نشی

اوبنکی چی ستاستر گو کبني اوچی شی نو
دشی تیارہ می اندیننی زیاتی کری
د اسمان ستوری رانہ لار بدلوی

درسره حقی شری نہ کومہ
حہ ستا دخپ نہ می توبہ شیرینی
خو راشہ اوس دی رانہ سپی کوری کپہ

پکار مونه دي د فريب رنگونه
د سپرلي باده خيله لاره نيسه
هسي په موبن پوري خندامه کوه

مينه په هر موسم کښي خوند نه کوي
په سره غرمه له کوره مه را اوځه
د پشکال تاو دي ميراته نه کړي

ستا د قامت سوچ ي شمله هسکه کړي
چې بازارونو کښي د بنار جينکي
د سنډلونو په زور قد لويوي

۵.

ستا د ژړا ارمان دې اورژي نو
دغه يو شو شاغكي باران شيريني
ددي وطن د زمكي تاو زياتوي

د سمندر سفر رايا د كړه كنه
رانه چاپېره طوفانونه وو خو
د ډوبېدو راسره ويره نه وه

كور كښې د سپر اوږو درك نه لگي
خو هان د لپچانه هم كم نه گنم
د وخت درې خميره لگي زما

ما درتہ وے مسافری مہ کوه
لا پرو د سر سپورے دی نعم خاوری شو
د کوردالان دی پر پوتی اوخو پرو

د یوی پیغلی دایری می لوسته
ورتہ حیران شوم، مایوه لحظه کنی
گنی بریندی فرینتی اولیدی

درد لا د او بنکو لاریدی نه ده
وژنی پچی مونن د خیل وجود تاوونہ
لا پیشکال بارانی شوه نه ده

دَ پي وِسي دِاسْتان لَ اِخْم نَه دَے
سْتا اِوارَه خورِی وِری زلفِی هَم
دَچا مَز دُورِ پَه سِر وِری نَه شُوی

خَنگَه مَرَه شِی دَ نَسَلونو لَوِیَه
لَه رِخاهُ بِنَه دِ پَر تَبِ دِی خُو غَم دَغَه دَے
زَمونِز نَه سَتَر کِی رَا پَر بُو جِی هِی

دَ حاسِدانوَ شَمِی مِی زِیات دَے بِلَا
دِر دِجِی سِیوا شِی نَوِ پَه نِیماه شِیہ کِنِی
سَتُورِی رَا پَاسِ پِنِی اتنِ وَا جُوی

زغلمه حُم دَ پلوشو په اوږو
زه ددي خاورې سره مينه لرم
خو دَ اسمان فکر مي هم کومه

بنگري دي مات دانه وانه پراته دي
له تانه زار، راسره ضد مه کوه
پرېږده چې فکر دَ روزگار اوکومه

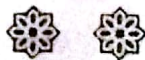

زمونږ د کلي بي اسروحه شولئ
کور ته په رسوکنه لارکني به مرو
هيوې پرېفک دے اوکچه لاره ده

ستي دي نڪري د خواني تا وونه
د پيه جي ٻنڪل دي ڪرم خوشه اوڪر مه
سڪرو ٽي نه بدمه په شو نڀو دڪل

خو اني منم له موره ڪمه نه وي
خو ڪه زما په ڪور ڪني ڪوٽي وڻي
هسي به ژوند دخيلي لور خاوري ڪري

ساه راڪني نشاه خو خبري ڪو
لڪه په زول ڪني جي بجلي لار ڇي
او د پڪو پري ٿا وڀري هسي

شیرینی وایه که زما په لیدو
د زړه درزاه دی سپو شوې نه وې
تو بیا داستا غوږونه سره ولې دي

د مینې کومه سلسله یاده کړم
د تیلی فون تلی چې اوغږ بڼې
وېم که څوک ماله په مری غلې شو

خو ایده د مینې راپېر زو کړه هله
چې ستا باناه برنډ شي شیرینی زما
نو کپر چاپېر توری چې والوې

ورک مې له هُانته حادثې کړې د ژوند
داسې مې هېر شي د بڼاست يادونه
نکه چي اور د مخي گوناه وړانه کړې

پېغلې حوايي دې د سپر لي موسم دے
ستر کي چي واروي راکوري په شا
اسمان کښي پر ق شي د ياران شبيه شي

فطرت بڼاست هم د انسان زياتوي
چاپېره او خاندي کلونه د رنگ
د ريل پاتلې چي د غر زړه کښي اوښي

دانه چي زه ئي ونگيني نه وينم
خود فطرت خنكل وحشي داسي دے
چي شرمخانو له پناه وركوي

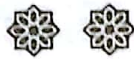

د خداے رحمت هم امتحان دي گني
چا کيني هم مينه وروروي نشته دے
دا د چيني اوبه چي کوم پله ئي

خداے شته مدام د ژوند مندري وایم
زه د بنسني چا سره نه کومه
ما د خوږي چيني اوبه شکلي دي

دا معجزه دُ هبت اووینه
چی دُ درد خریکه په آسمان خوری
دُ اور خری دُ باران خاشکی شی

سپلا ب چی راوری دُ گلونو خاشکی
دُ خوشبویو قافله لوت شوله جوړ
اوس به دُ کوم تصویر په واپ ژوندي یو

دُ نظرونو تماشی اوخوری
دُ ارمانونو می دنیا وراشده
تا دُ رنگونو لوکی رانیوی

اک یو تصویر زما پد سترگو کبھی دے
مالہ بہ ٹوک دُخوب تعبیر را کوی
باران و رہنئی او فصلونہ سوزی

ددی وطن فضا سپرہ دومرہ دہ
یخہ هوا کہ ہم را والوئی نو
دجا غریب پد خونہ اور پوری شی

آ لہونی می چرتہ قتل نہ کری
دومرہ خرابہ شوی فضا د وطن
ٹوک پد رہو او بو کبھی یخہ ویی

تپوس کوم خو خفہ کپڑی بیہ نہ
دومرہ دی ستر گو کینہی وحشتا وی دی
تہ کہ دینکار سیو زغلولے نہ یی

کورتہ ورخہ رب دی سر توره مکہ
بی لو پتہی حُسن رسوا داسی شی
ککھ جی رنگ د لو کی والوخی

دُ بِنار مہر منی خیل خاوند تہ ویل
خداے ستاہ لہ تائی ستر کہ ہم نہ پئی
ستاد دفتر چہرہ اسی ما تنکوی

راته معلومه د دښمن توره ده
جرنده مدام گرجي په زور د اوږو
ته ترينه لاس واخله نو هڅه به نه وي

که درته غږ نه کوم تېر نه اوڅي
پرېن ده بې خونده چېرې دې ښه پېښم
ته د موکي په زور ټوپونه وهي

پېرند کلو نشته دغور او د لور
ددې وطن زلمي خو داسې نه وو
څوک مې دا زهر گلاوي وينه کښي

زُه پِه ساحل د سمندر ورک شمه
دُ درد د زانو سپل راوالوځي او
دُ اوازونو پِه مري غلې شي

دومره اوچت ټوپونه خله ولهي
زما خبرې ته لهم غوږ كېږده لږ
څوك دې الوړې او پزنده نكړي

د سر پروا مينه كښي نه كوم غو
دومره زما قتل اسان مه كښه
زُه خه ويستلي اوږده هم نه كومه

پروت که د سلو پردو شاته مه
د نظر پرق به می در اورسوی
هوار د سندر په اوږو الوخم

د خوشکالی بنیاد په غم وی دلار
زما په شونډوڅه قندا خوره شی
لا د غوتی زره خو چاودلے نه دے

اوس غوښه ساده پی راچی او که نه
شیرینی ته پی می په تنگ کبې نه می
نو پلوشی می د سپوږمی سوزوی

دُ رُوح زخمونده موله شمس اووتل
مه خوشحالينه لبونى كه په موبن
اسمان دکانو باران نه وروي

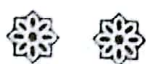

حله ته هي زهر خوروه وينه کښي
خو چي زما د مينې زور اوويني
مرگ هم د نيمې لاري ستون شي زغلي

اسمان بلني د راتلو راکوي
ستوري گدا کوي په ساز د مينې
حئي چي سواره شو د هوا په اډکو

رب دې ژوندي لره خوشه اوويم
دگتو کور دې زره د کافي کپلو
مينه اوس تا باندي اشر نه کوي

شيريني مه هه دهوا فخي له
چي ستا د زلفو خوشبويي شي خوري
په اور کني اوسوزي ورمي دکلو

زره به بلا بلا مزي غواړي خو
طوفان دې مه اوچه له کوره بهر
د خپلو زلفو دام کني کپره نه شي

سپو پیمای له تانه یو تیوس کومه
په نیمه شپه د سمندر ننداره
رانيسي ولي د اسمان لمنې

د غټې غوښې نه پر لېږ کوه لږ
واژگه دي چې په بدن اوخته
نیمبو خور کړه د قهوي پيالې کښې

د خودداری د اسمانونو مینې کښې
حکله زنگین مه جوړې خورمه زه
چې ما جوته د چا خورلې نه ده

که جذباتی شوې خان به اونه موی
د خیل رفتار تیزی د لاس لاندې کړه
اس د خو انی دی واکې اونه شلوی

د زړه د درد منزلی سر ټنگه شي
مینه روانه د اوبو غوندي وي
ژوند خو د واورې څم د زر ویلي شي

په سمندر کېنې رېز مرېز شي غرونه
ته چې پستی پستی خبرې کوي
زړه مې د کافي په رنگ تو اونه پوي

بمہ ژوندے ستا د لیدو پہ امید
ولی د نمر د پلوشو سپوری هم
تیاره چایپره پہ گودر خوروی

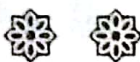

اوس پخیل وس پخیل اختیار کنی نہ م
ماچی رنگینی لوپتی اولیدی
د زانو سبل خان سره یورمه زه

ستا د بناست لبی می مری پہ زرہ کنی
خپله پسته سینہ کنی زور را کره لب
د ژوند دا شور می چرته کلونه نہ کری

د ناز شمله به مې راږيټه نه شي
نمر چي پر بوټي نو زما شيريني
شفق شفق خادر په تا غوروي

تا چي تر منځه لويټه او وېسته
سپوږمې زما اوسا شوي لاري جدا
ته په فانوس زه په ناموس پي مخم

پوي شومه اوس چي پښته بغه مې
مات چي کړل ما ستا د زندان سينخونه
تا د پيشو پښې په ما خني کړي

دُ پاغونندو باران لمبه لمبه کرم
زه لایه دی فریب کنی گبرومه چی
د واورى غر لاوا نوستلے ته شي

کله گونگېږي د سندرو ژبه
ډېر که ئې غرونه په شا اوتمبوي
اودرېږي نه، د اوازونو سقر

زموښ د کورچت که راخاڅي په موبن
شکر په دی خیره هم اوپاسو
چی په تالا میدان خو پاتې نه، یو

له حد نه نه اوځم خوځه اوکړمه
د هاغو نرمو کلورينو شونډو
جوته چې اوځمه جوته جوته شم

اودرېني نه د قيامتونو سفر
خو چې په کور کې جينکې پېغلي شي
اواز د تندر غور زېدو واوړمه

څنگه شي ختم از مېنتونه د ژوند
چې يارانونه د سپر لوکېني نو
يوسي شيبې د لوکو رنگونه

اوس زه فالگر ته لاس په خه او بنایم
ستا د تندي گوښي ليدلي ديه ما
زما د لاس کړينو کښي هغه نشته دے

د کمپيوټر نه هي پوښتنه او کړه
اوبه په ډانگ باندې بيلښي که نه
دي کښي يو پلار په جي ډزي او کړي

لا د ادراک منزل نه ډېر لري يو
يو نسي سترگونه خوبونه زما
د ورک نظر تعبير هي مه راکوه

زما دَ قتل تور درپوري مه شه
ته جي په کپسه کپسه خاندی جینی
پام کوه ماته زاتر غار په نه شی

کپی می یوازی د مابنام تیاره کینی
چی خیل غرور ترینه لمبه پورته کپی
بیا می په سره غرمه کینی سپوری نیسی

داچی د غریه چینه خه شوی دی
ستا د پینن پبو شرنک را او نیسی او
بیا می تر لری انکاری خوروی

نه به ډوبېږي په ساحل کورونه
چې خاموشي د غزاليو سترگو
د سمندر د شور بنياد ايځي دے

ستا نه قربان شمه زما شيريني
تا چې زما په شونډو خوله ايځي وه
هاڅي يوې لمبې مې ژوند خاورې کړو

د موسيقي له مخه خپله ژبه نه وي
پکښې مدام ستا سندرې ز خيالونه
د ژوند رنگونه، تصويرونه وېشي

خاورې شم پوے د اختر و نو په خوند
کشتې کښې ځي، شي له نظره پناه
اوزه د سيند په غاړه ناسته پاتې شم

د سروې اونه چاته نه پيټېږي
ده قدر منده په دا حال، گڼي نو
نه خو مېوه نيسي نه سپوري لري

خه ځي د ستورو په لټون کښې اوڅو
رانه چاپېس د سمندر اوبه دي
د جنير و مينې کښې ژوندون تېروو

ستاد راتلو بنکالو خوره شوله جور
دي چي د پهل کلي غويرونه ولاړ
د زره درزاد مي نوره لم تبهزه شوه

جوره تبه توره د غرخيره شي
راشي په منج او شلوي تال د بوډي
د پسرلو باران مي لا ژروي

د شين اسمان باران په شرق اوکله
په کومه ورځ چي دکيدرواده وي
بنارسي په سر دي اونه وينم

۷۷

منه اوبده بانه دي مه برنده
ستا شاهيني نظر جي پورته شي نو
وايم كه باز چرته مرغی اونیوه

زه مختورن نه يم شیرینی زما
د اوبنکو پرقی ستوری هم تت کړی خو
توری چشمی په سترگو کړی دی تا

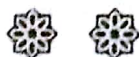

خیل احساسات می په غور خنک داسی کړی
چی د سرخو سدل راپورته شی نو
زه د اسمان غارو کښی والو خمه

شیرینی خُہ! رب دی ودانہ لره
ستا پہ کنٹلو می زره نہ بد پنی
ما د سیند ونو روانی لیدے دی

خُہ کہ باران پری د سپ لی ور پنی
چی د غرمو تاؤ تر پنه رسی و پستے وو
دھاغو اونو پانی شنی نہ شولی

خوک لہرو لے شی د ژوند حادثی
لہوا چی لہسی پانہ ہم خوزوی
وہم کہ جونگرہ می طوفان یورپہ

وانی منہ چھی سرے ی شریف
خو ژوند ہم خان لہ غرقولے نہ شم
ستا نہ خو سترکہ دچا ہم نہ رپی

ستا پہ سر کلی سرہ شر کرہہ، خو
بی وچی خنکہ چاتہ لاس واجوم
اوس شوک پہ اوچہ ہم لامبونہ ولہی

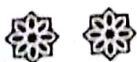

دپر لوے عذاب دے د احساس محرومی
زہ خوشہ ستا لار کنبی ولار نہ و ماہ
تا دموتہ ہارن پہ خہ اووہا

زه د درونو د صحرا تنده يم
ساره چي مي کله په وتوشي نو بيا
خداي شته له شرم نه اوبه اوبه شم

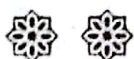

د تعب و نو په فريب تېروتم
ما چي په لاس کښي لوکي اونيوه
نو د بناست رنگونه ټول والوتل

جوړ کړي قيامت د لوپټو الوتل
ستوري را کوز شي د گودر په غاړه
او د اوبو شاخکي اسمان ته رسي

سوچ کڻي شي ورکه جي ورياد شمه زه
ري سو پيه لاس ٿي وي ته ناسته وي او
چينلي هسي بدلوي لپوني

که دي پڙه کڻي وي ارمان د ميني
هلته راجه پيه بهر ته بيا چرتا جي
د پوخ سرک نه کچه لار بيله ده

د سمندر طوفان مي خان سره وڙي
ستا تر کسي سترگي را يادي کر مه
پورته دستورو ڄم ته او خشمه

حُسن دَ مینِ پِه خوند خه پوهېږي
ستا دَ یوی خندا نه زار شیریني
خوري وري دَ کهکشان سلسلي

اوينکي دي اوچي له بنو کره کني
دا دَ احساس چپه به تا ورکه کري
غمي شينده مه دَ صراشو کني

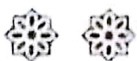

حُان رابره شيره کري دَ زړونو درزاه
دَ محبت اواز خو نه ورکېږي
اوس هم فضا وړي زمونږ سندرې

کابڙهٺ فاپونہ دي زما شيريني
نوي دلدل کني دژوند نخه نه کپي
هغه رانگارہ کپه جي يو لار را اوڻي

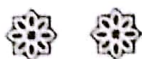

اوبسکي خو کانپو کني هم لاري کوي
خوچي نري پکني را تغله ذره
د اوچي دم دے شوک ئي خه اونيبي

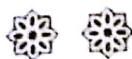

زپهٺ مي يو درز کپي جي دکلي غريب
بکري تک وهي اور اونگوي
پاه نيمه شپه چرته قيامت رانشي

ٲٲڪ وركول خو وي فطرت د لٲم
خداے شته ٲٲٲي يو ورخ به دي ٲٲٲي به جا
د ٲٲي لورخه فرشته خونه وي

ساه ٲٲٲي د وختا جبر ته راكاري خوك
داسي د زور سيلو را والوزي ٲٲٲي
به بله واروي د ٲٲٲم كورونه

كانٲي د غره له سره اورغروي
ٲٲٲي مخ ٲٲٲه لاندي ٲٲٲي كورونه وراڻ ٲٲٲي
خود طوفان د زره نه تاؤ نه اوٲي

تہ چي د سيند پھ غارہ کور جو روِي
دہس مبارک دي شہ زما شيس يني
خو کہ سلاب راغے تو بيا بہ خوي

بنکو تہ اوگورہ چي واگي شلوي
دکت پھ لنگہ ي بورقہ پرتہ وي
پہ يوہ خپہ گرجي پھ ٲول کلي کني

خو بنہ دي خپلہ خو وير پيمہ زہ
قا د کولال هنر بي لاري نہ کري
جو رد يوي ختي نہ ٲول لو بني دي

ستا توری سترگی خنک لهری کرمه
ما د زم په اوبو هم اووینځه
خو د لسنی داغ می هغسی دے

زړه چاته سپک کرمه شیرینی زما
د راز خیره درته ما کوله
خو ستا د خولی پرغولے هم نشه دے

خوک هم د ژوند په خوږو پوه شي هڅه
نکه د کلي د تپانگي مزدوري
خه د اوږو خه د بونو اوسې

تاچي پري شل کاله خواري کړي وي
دغه تصوير ي کباري بازار کښي
په يوه نيمه روپي واخستو نن

تپوس کوه مه ، دخواني دميني
خو په سيلی کښي باديوه اوخته
او ديو چيک سره ي تار او شلوو

زما په خپل زړه باندي وس نه رسي
خوچي درخمه ستا دچم په اړخ
ته د هوا خپو کښي زنجير اوتپه

تک شي عذاب د اسمانونو په لور
هسي چې هم راته سپوږمي اوخاندې
ستوري مي وريت کړي په چابک درنيا

دا د فېشن جهالت هم اووينه
ا چې الف ته هم کوټک وايي تل
د کتابونو ستال کښې گډځي مدام

خوب ته مي نه پرېږدي دتن زخمو
ژوند د احساس مي تر سحره پوري
دستوماني ويستو سزا راكوي

بي وفايي کڻي دي لهڻج شڪ نشته خو
سياه مي اوباسي د الفت سادگي
زر درله جوڙو د اوڀو پوزو ڪري

سمڻي ناه زمونڊ ڏينار جينگي
که تري چاڀڙو ديوالونه تاو شي
اوخاندي زرد کور کي بهر ته ڪري

حسن په لهر رنگ کڻي قيامت جوڙوي
زلفي جي واروي له فحه په شا
دومره رنبا شي جي نظر اوسوزي

اوس ۾ ڏسڻي ڪورنہ ناوختہ ڄمہ
اووائي رب دي ڄواني مرگه ڪري ما
جانہ! ڇي بيا ستانہ ڪيائي نہ ڪوم

تل ۾ تير ياسي د الفت ۾ ڦرڻ
بد دي بلا د تورو سترگو ازار
زه ۾ شيندڙخه بنجاء واورڻ

وايم ڇي بنڪل دي د تندي ڪو ٻي ڪرم
زهره ڪنڀي ڇي لهڻ د ميني تاو نه لري
مراوي به ڄه شي د کاغذ ڪلونه

رافتہ را یاد ستاد لہجی خوابزہ کبری
اوس چہی دہر چاہیلی فون راشی نو
خدا یگو زما د زبہ درزاء تنزہ شی

شیرینی زبہ دی لاندی باندی نشی
اچہی توتی تمانچہ کمرخوی
خداے شتہ ویر پیری لہ ہاگی د پزہ

ستا د خیلوی ارمان می ہم اورشید
خوساہ چہی اووتہ دکلی د زبہ نہ
نو سرتور سر می خوشبوی اولیدی

بيدله نه شي د بنائست رنگونه
ته گوداگي ي د فطرت لاسو کيني
د موسمونو په قريبا تېروخي

يوه لحظه جي هم هوا بنده شي
د زړونو شور د غون پردي او شلوي
ما د خنک طوفان کيني ما گپروه

د طوفانونو زور په شام تبوي
د محبت يوه نازکه خندا
له تاتري د سره هم پورته ده

دلته خو چغی هم گونگی شی پهنوله
د'اوزونو دا وِچارِ کله به
د'خاموشی په ربه شوک پویوی

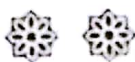

خوند کوی خومره سوز بدل مینه کنبی
چی سروی پیغلی می نامه اخلی
اورونه واخلم دچنار اونه شم

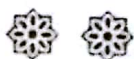

شوک به دی اوورنی دخیلی ویدی
او به خوری سرچی ازمرنه ای ته
هسی غرمبېنی د لومبېر بچیه

خداے شتہ ہیچا تہ ملامتہ نہ یرم
کہ دمہنی بہ تول روان یمہ خو
دُخیل رفتار سلسلہ نہ ماتوم

داسی دُھر ستوری لہون مہ کواہ
پام کواہ کور دی غر غندی اونکپی
اورونہ کرجی دُرنہ جامہ کینی

دُفطرت ناوی خومرہ ظلم دے دا
حان تہ غاورہ شی دُنہر پلوشی
بہ چا رنہا کپی 'خوک بہ اور سوزوی

ستا خود سری خو په ماسر گرځوي
که چنگنږي ته هم کوږډن شوي ته
په ۷ جم محلت کښي به حلوه او وېشم

بشپرازه بېغلي د واده نه ورستو
خوند داسي واپوي تپوس مه کوه
لکه کټوي کښي چي کبان پاخه شي

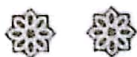

حد ماتول وي هسي ځان درکول
آخر به ماته شي يو ډز به اوکړي
خو به هوا په پوکښي کښي پوکي

دل چالہ ورکپہ دا پچے غبنہ کنبی
دخاوری خوند زما پہ خولہ کنبی دکلا
زہ ستا دکویری پہ خوبو خد کوم

اوس کہ خدہ و ایم گنہگار بہ شہ
ہسی پہ ما بانندی تہمت نگوی
خیلہ خندا دکل پہ وس کنبی نہ دہ

نولے چھی مار لہ پہ مری غلے شی
دغوبن پردہ ہی دا اواز وشلوی
ژوند گوجا کے دے د فطرت لاسو کنبی

زغملے نہ شي د حوانی زورونه
د سمندر دا کم ظرفی اووینه
په یو غور حنگ باندي اسمانه رسي

چی د بیچی ژبا رایاده شوله
زه ستا د لارو نه واپس راغلمه
بیا می حنکل ته ازمړه او شپه

مسافری دومره اسانی نه دي
چی چکرونو کبني د ژوند راغله نو
سپوږمی ته گوره نیمه پاتی نشوه

په ليرمه شپه ستاد راتگ انتظار
 پروت يم بي وسنه د اسمان د لاندې
 لارې په ما باندې چنې جوړوي

لوتپه مې مه د دلا سوچه فریب
 پروا مې نشته که له تندي مرغه
 داله غلبیل کښې اوبه مه رانیسه

چې معمولي تبه په ما راشي نو
 وښه مې ناسته د پانگ سرته وي
 په سر مې ټوله شپه زورونه کوي

د مومونو قېد کښې نه راځي عشق
که د ښااستا جوېن دي تېر شو نو خه
مراوي لانه دي ستا د ياد کلونه

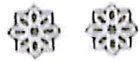

د ښااستونو ې بلا واخلمه
چې په دروغه تړېنه لم خفه شم
خوب ورله نه ورځي بيا شپې روڼوي

ما ې تر منځه روغه رانه وسته
زه دواړو دلو خپل دښمن گڼلم
لاړ په پردي سر کښې ې سراوڅورې

يو دردېدلي پښتون ماته وييل
ما د مراني انجام هم اوليدو
حكه ویر پښمه دخپل سپوري نه

خداے شته جي مرگ موهم ورلے نه شي
جي موشيندل سرونه، لار کيني دحق
د کربلا تاريخے مو بيا نوے کپرو

راپيتوم د اسمانونو غرور
په سر مي توره او پزانده ده خو
د سر بازی لوي مي پرښي نه دي

ژوند د فريب صحرا کښې نه تېرېږي
زخمي احساس به اخر چرته اوږم
ستا د تصوير سترگه پرنده اوخته

د حبس نه مړه نه شو شيريني زما
تازه هوا به اوس په کومه راځي
هاغه يوه دروازه هم پورې شوه

شيرينه دا هم اورېدله نه شي
ورته چې وېم زما بېرې خوښه ده
زر شونډې او چې انګن ته اوځي

بياي سپو بدمي تندرنیو لي دة جور
پر دة کني نغبتی پلوشی دَ نظر
زما په زرۀ باندي تيارۀ راوي

حُان ترينه تل په فاصله ساتمہ
خو بيا چي هم آرام تہ نہ پر بندي ما
زردی وادۀ شي چي تري خلاص شمه زۀ

منہ دَ طبعي کور خالي وي منہ
خه په جرگو باندي صحرا تہ دَ ژوند
باران چي راشي نو طوفان ي اوري

نور د رقيب په خوله باورمنه کوه
چرته په خر باندي هم ناستانه دځو
وايي جهاز کښي مي سورلي کړي دي

د پېغلتوب مي راپاري نه کړي
بلا موده اوشوه شيريني زما
چي هرو خوله مي په خوله انخي نده

د ناوي توب نخري دي نه مته
مه وينه پلار کړه د تلو خوبونه
اوس خو د شلو بچو مور شولې ته

۱۰۴

ا د طلاق د نوم نه مرگ بساه گنهي
خو ازادي ئي دومره خوښي دي چي
چرگ چي هم بانگ اووايي بام ته رسي

هاغه خوبونه ماناه لهر نه دي لا
لاس چي به تا په سينه كڅودلو
او كوركو چرگو به هاگي شاربلي

نور مې ماتم په بي وسي مه كوه
ستا په بنو چي اوښكي اوښكي شي ژوند
شغله شغله ستوري په ما پرېوي

۱۰۵

کہ ئی گوا بنونہ دَ نظر لیدے وے
نومسرا نوبہ و پُلے نہاُ وو
جنگ نہاُ یا پُلے نہ کہتے بنہاُ دے

نہاُ می رائیسی او نہاُ حان را کوی
دَ مدارِی لورده شیرینہ زما
پرے راستا کوی پرے را کارِی بیا

چی خیاہ نیوے راتہ اودرینِی لِن
نو دَ بناست سپرِی تلوار اونیسی
خانہ بدوش شی چرتہ کپہ اورِی

درېسې سيند خو چاڼ کولې نه شم
يوه د مينې سندرېزه چپه
اوبو را اوږې وه اوبو يوپه

شيرينې خومره زړه راښکون ووپکښې
تا مې مړه باندي چارې راښکله
او ما د نوي ژوند تصوير ښکلوو

سوچ مې کاو خومره بي رحمه د ژوند
بې بوکۍ مې کړې د سيند په مينه
بيا راله يو لحظه کښې سر ماتوي

رنگ رنگ گلونه می راورپی دوخو
چی ته رانغلی نو شیرینی زما
کانو په ما پوری خندا اوکرله

خه خونددورد مینی جنگ دے کنه
زه چی تری پورته په کوته اوختم
ا د سنگی منجه ته راکوزه شوله

د فح سرخی می په اوبو لاهوشوی
داسی بدل کرم از مینتونود ژوند
که چی سرو سره پاره اوکی

منافقت د ژوند وژلمه خو
نن ځي ماشوم ځي په مخ ښکل کړمه
ما وے که مانه فرېسته جوړه شوه

د چھت پکے بي حده تيز تاوېده
ځي ورله مخي له مرغی ورنغله
مانه ي خپلي بي و سي يادي کړي

ښه ورتا پته ده خو غږ نه کوي
اڦ د کوچوان کا کا تانگه کلي کښي
لهره ورخ شومره حادخي زېږوي

هر يو امكان هي دخيو لاندې دځو
چې ستا اوږده بانه رابرنه شي په ما
دخپل ايجاد لاره کښي خنډ جوړ شمه

د لولکو مينې هي ژوند خاورې کړو
چې د رنگونو تماشي له تلمه
نو د بناست کلي کښي سپومات کړمه

لوبي کوه لهخې درنه غږ ته کوم
ستا د فرېب فرېب بناست نه لوکي
زه دې د ژوند په حقيقت پوه کړمه

وېم که څوک ماته اوازونه کوي
په نيمه شپه رانه خوبونه تښتي
بيا به پيريان بوتل کښي نه بندوم

چپ يې دسترگونه راغلي وو خو
چاراته وپل تا يې صفت کړي دے
حکه په خپل تصوير مين شومه زه

دغي چکر خو زمانې اوڅورې
ستا د رفتار غمغه نيولې نه شم
خم چرتنه ځان له بله لار گورمه

تہ چي زما پيا شا ولاړه وي نو
زه دخيل حاه نه خوزيد له نه شوم
ستا بيلتانه مي حكه ملا ماته كره

ناوي زما مانده خوشحاله خاه شي
كش چي شي تنزه مي درزاء شي دزړه
د بناپيرو وطن كني ژوند تېروم

خپله خپل خان راتولو له نه شي
د اباسين چي به هيري شي ستا
كه دي رنگونه د اظهار اوليدل

خداے شتہ پہ تا پاندي مینِ به خو
مینہ دُ نور و سره حُکھ کوم
دُ ژوند ډرامه کښي مې کردار دغه دے

ستا لوپېتي حُان کښي را نغبتے یمه
چي دُ سفر په نیت روان شمه نو
دُ هري لاري په سر تا اووینم

زه سرد لاندې راگوزارنه شمه
نن دُ ژوندون دُ کوه قاف لارو کښي
ستا دُ وجود خوشبوي رقص نکوي

خومره کم ظرفه د فطرتا ناوي ده
ته جي په ليو کښي اوبه را کوي
واخله اور تنده مي لايانه شي

وايي دخيل زړه نه مجبوره يمه
که ته مي اورته هم وراچوي نو
دواړه لاسونه به دي زه بنکوم

د سپو نه خان خلاصول گران خوندي
بس يوه پروکے ورته و اچوه نو
دوي به پري خيلو کښي جنگونه کوي

د مومونو اعتبار خاوري شو
د امتحان مرحله تيره نه ده
چيني غونزې د کابل مېوه کني

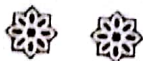

په خپلو وينو ې لاسونه سره وو
يوې ماشومې په سلگو کني وييل
توبه، نکريزي به بيان نه غواړمه

زه به دخه اخه نه توبه اوباسم
يوخوا روا کارونه نه کوي خوک
بل خوا حيا راخي شرمېږمه زه

حُان به په اوبسکو کښې را اونغاړمه
د کلاب پانډه په کتو شي زما
بيا د سيند په سر هوار گر حُماه

سمندرونه مې خوټکښې زړه کښې
په دې طوفان کښې چرتاه ورک نه شمه
ته مې يوه اوبسکه ليدلې نه شي

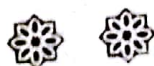

زه چې دخپل پي ژړا اووينم
هېڅ په حُان پوه نه شمه پاسمه زر
حُان د مور غښې له وراورسم

بس خو ایمان دی خداے نصیب کړي زما
زه نه ولي يمه نه پير فقير يم
زما په قبر دی ميلي نه لگي

له شخ دی د ميني په خوند پوه نه کړمه
ستا ساز بينتو ب له سره خلاص نکړي ما
پاسه د مور خواله دی خان رسوه

د لوږي تندي نه به مې شي اخر
له غي سپين بيري مزدور ماته ويل
د لوږو گټې ته خو لاس نه نيسي

دا هم دَ حُان سره دھوکه ده یوه
اوبږي. پچي چي مي په خوب اوده شي
لاړي مي تېري شي زه ساه واخلمه

وايي زه خپل پالنگ ته حان رسوم
نوره بڼي ايسارېدله نه شم
ستاسو کتونو کڼي کټل شوي دي

زه له دروغونه نفرت کومه
خو له وطنه چرته او تښتمه
خلق مي وژني که رښتيا وایمه

راته د کور لاره هم یاده نه ده
تاچی ورونه د زندان لری کپل
اوس به د زړه دردونه چرتنه اوپم

خه که د شپې د بلا خوله وازه ده
خو زما لاری له راتللی نه شي
زه ستا دسترگوپه رنیا پېم

دلته په یو حال کښې هم خبر نشته د
شوکی چې له غاره د نفرت را اوچی
د محبت توره یی سر غوڅوی

راباندي پوءِ ده حڪه مخ واروي
که خيل غمونه ي پيرزو کول په ما
مريه له ويري خوشحالي ته شمه

تاته گناه نشته شيريني زما
که ازبستونونه په شاشوي د ژوند
چا په توده زمکه قدم ايخي دے

يو اکائي ده ټول د مينې جهان
اوبده باننه چي اورکي پاسوي
ستوري په نيمه شپه اتن واچوي

سَاه رانده اونه سُي وِير پيمه زه
چي ستا تصوير سره خبري كوم
مانه زما د زره درزاء هره شي

خان چي په ماهسي کون کړه دے تا
انر به خپله لاره واخلمه زه
تر خو به تاته اوازونه كوم

چي د زني خال ته گوټي نيسم
شيرينه ما باندي راسره غوندي شي
وايي زه سپينه يمه توره نه يم

زما تصوير ته په ٿرا کني وائي
د تور و غرونو پناه شوي ئي خو
ستا د راتلو خوبونه اوس هم وينم

لور چي اوده شوله زما غيڙه کني
راسره غم شوما ويئل خان سره
ستا پيغلوپ راته خبري اونگري

کني نو ما به شاه شاه نه وو کري
خود رشتو منج کني راگير داسي يم
خوب هم پخيله خوبه نه وينماه

رب به دې روغه کړې شيريني زما
ستا بيماري که ډېره هم لويه وي
د رب د فضل وړاندي هڅه هم نه ده

د ذهنيته نه ئې خبر يمه بنه
رقيب پېچي ستا په حقله سوچ کوي نو
دا په ډېران اگريستي بلوي

زه به ورځم د حادثو مخي له
که مې د ژوند اوربشه پاتې وي نو
دا تندرونه ما وژلې نه شي

ما وِروِي دَ دروغِرتنو رِستيا
چي په اسمان کښي بجلي پرق او هي
نو طوفاني شپه توره هم درته شي

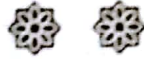

هسي نه تور مي په لمن پوري شي
پخو کورونوته هم سيب او لگي
چي د اوبو وتلو لار بنده شي

کومه ښکلا دي وايه اوستايه
ستا انگي چي مړاوي مړاوي شي نو
د موسونونه خراج اخلي

نور دَسپر لو پِه ذکر ناهُ تَپر وِخُم
وارِہ رنگونہ چي راپول شي پِه حُلے
نو ترينہ ستا يوه ادا جو رہ شي

حُہ خيلہ لار نيسہ پروا مہ کوه
مانکے چي چي د اوازونوپہ لور
نو سمندر ترينہ کشتي دويوي

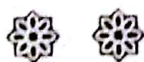

توره او دال به غورخولي وو ما
خو چي مغبيري د حالاتوشپہ نو
چاپره پرق د اورکو اووینم

چې د بدن وړې دې بڼکل کړمه نو
بيا د کلونو بن کښې نه خائېم
ما لوکي خان سره والوزوي

داسې د کلي د چيني په غاړه
چې ستا بناست راله اواز راكوي
زما سندرې به گونگي څنگه شي

په خاموشي باندي ئې مه تېروځه
د قريبونو مرحلې غوڅې كړه
چې زور پرې راشي نو اواز به كوي

خه شوي د کلي او د بنار فاصلي
کشمي پرانستي جينکي را اوخي
او طوفانونه سر راپورته نه کړي

نمائشونه د جلوو مه کوي
زموښ د کلي دا کچه کورونه
دي طوفانونوته د پينگي نه دي

خوک تر پنه سترگي پرانستلي نه شي
زموښه چم ته د سندرو په ډاډ
هوا راوړي د لوپو سپلونه

تہ چي ريسوت باندی چہتل بدلوئ
شیں یئی دی سوچ کئی راگہر شہ زہ
دا سلسلی دی رانہ ورکہ تہ کپی

اوس می تصویر ہم پترند لے تہ شم
پردو درشلو می نظر یورپو
زہ دخیل کورپہ دروازہ تہ وحم

ا د باران شپہ دی جو پھرہ کپہ
کچہ کوتہ چي شخبدلہ پہ تا
او تا زما د کور زخیر شرنگوؤ

په کور کښې اک یوازې ناستمه زه
د کتاب پانې اړوم په منه
اوس مې په سترگو ټوک لاسونه نه زږدي

او وای ستا خبرې نه ختمېږي
مور به زما میراته پاتې کړي ما
خه چې کونتر و ته داني واچوم

بې شکه ته مې زما ولسم کښه
خو زه په لږه هم باور نه کوم
ما د کښې لاس کښې گومنه لیدي ده

ما پيه مري دَ غوا چاره رابنكله
خوچي مي ستا اوبنكو ته پام اوکرونو
خداي شته زمانه کليمه هبره شوه

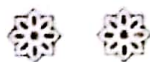

زه به د دريو پوري هندسي شمارمه
ته که د خيل مدارنه اوننه وقي
د خيل خاوند سربه دي غوڅ اوويني

وايم چي شل دزه دي زه اولم
توره چي لاس کني د د بنمن ورکوي
بيا تري د سر خپرونه غواړي ثلمه

قاتله تہ کہ ما وژل غواړې نو
بښه په اخلاص راسره مينه اوکړه
زه په گواښونو درکو نه مرمه

زه په الوتې لولکې پسې تلم
لا رانيوه مې چې ازاده مې کړه
ما د مرغی خوله کښې مله اولیده

اوس مې دا خور وجود راټول شکنګه کړم
چې مخامخ پکښې ولاړه وي ته
نن مې هم هاغه اینه ماته کړه

ذري ذري شي د بنڪاري تپو پڪه
ساڪاڻي اوڻي له تنکو پيغلو نه
ته ڇي د زانو په سيل ڌري کوي

خدا ۽ شه ڇي خان به په خامار اوچيچم
خوڪه مي ياد وي د بناست مس مني
ستا په ڪمڻو ڪنڀي به ڪلاب نه ڀدمه

هرخه ڇي ڪنڀي خو لندڻ ته نه ڄم
دخپاي مور يوي خندا نه به زه
دغسي سل شل ڇي. اڇ. ڇي زار ڪپمه

دا ماد شاه هم معمولی خون نه ده
پینگای پی ماسه تصویر ویستلو
گوره زما کیره کبی ریل ختم شو

کام ترینه خنکه په خفکان واپوم
لکه دیت می خان ته کاک اودروی
یوه لحظه کبی دپرو قیسه ده

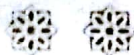

شیرینی تا پی ورته کل لپه کپو
سیند خونپه شولو په واک کبی نه ده
د کبی سره خوله ماشومان دوی

شنگه راغله يمه ستا کلي ته
شيريني ههخ رانه تپوس مه کوه
ما د خيل زره دپاسه خپي ايخي ري

سرچي مي غوش کړي نوشيرينه زما
وايي زه دا د وينو کښه گورم
چي د درياب اوبه ي چرته اوږي

وه لپونى له کوره مه راوځه
چاپره کلي کني سيلو الوزي
په تابه لاره کني لمن واږوي

چی ستومانی لزه ویستل اوغوارپی
هوا ئی پانپی پانپی خور کری وجود
د کل خدا هم حادشه ده د ژوند

شیرینی اوس اووایه شه اوکومه
ما د خیل زره دغل نه ربه پر بکره
خوماته بیا هم اوازونه کوی

پر بن ده بی دغسی دی خلق رقی
درته به گفت قدری چاکر نه وو
خوستایه خوله کنی هرو ربه نشه

اوس مې تنکې غوښتنې وس کښې نه دي
که تا پرې سترگې راويستلې وي نو
واړه به دومره په سر نه ووختي

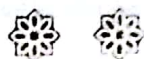

دا سادگي ئې نشي تور په لمن
گوره چې تېز باران کښې ښکلې جينې
د لويې د لاندي خان پټوي

پلار دې زما بابا ته، ښه کړي دي
که ته زما په خوله باور نه کوي
ورشه د مور نه دي پوښتنه اوکړه

خبره وړاندې نه پرېکړې بڼه ده
 داسې چې بوسو کښې اوبه بوځي نو
 هسې نه ورستو ترې لانجه جوړه شي

توپونه بڼه نه وي نادانې جينې
 که لاس او خپه دې لږه هم شي خطا
 بيا به دسترگو لگېدو نه اوځي

د کلي دا دستور چې خوښ نه شولو
 بېغلي کتوي په نغري پرېږدي او
 دکاوندې کره تنور لمبه کړي

آپي انگن کني به چرقاو کوو تا
او زه به تاسو ڪره درغلمه
نو ڄومره ختي به تري جوڙي شولي

په زره کني خان سره ڪرم ريمه
دي کني به خاوري سترگي ورشي زما
پالنگ چي ٻوله شيه چغار کوي ستا

خاوري ڄوڪ پوءِ شي به خوندونوڏروند
زمونن وطن کني چي سپرلي راڻي نو
لوڙه دميني به اوگو سورة شي

دَ سِيخكو غوندي ژوندون دے زما
توره تياره کني پلوشي وشمه
دَ کلبدنو لاس کني اور واخلمه

نن يو سپين بزيدي په ژراکني وييل
لونه مي تبتني ايسار پني نه اوس
بيا به طوطيان په کور کني نه سامه

خاوري به وده زما قام اوموي
اونه چي هم دلته راپورته کړي سر
زلي يي شانگي په تېرونو وهي

لاخو دي ستره جي غريدي نه دي
دڙوند رنده به دي هوار داسي ڪري
دا ستغي سپوري به له تاهري شي

دڙوند يوي غري دي زور اوبه ڪرو
دا حادثي خوبه راجي او جي به
او لاخو ستا دڙني خال تازه دے

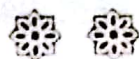

يو د اتيا ڪالو سپين ڀيري بودا
گوري په دش باندې بر بندر فلمونه
اوناست دے لاسو ڪنبي تسبي اروي

اوس چي د سيند په غاړه ناستايمه زه
او د اويو چي راتاؤ شي له ما
وايم که ستا د زړه درزء مپزه شوه

سترگي چي مانه اړولي دي تا
زه د ساحل طرفته زور کومه
خود درياب چي مي خان سره وړي

نن خو مي ټول بدن دردونه کوي
شيريني غبره کني مي ملک اونيسه
که ستومانۍ مي د وجود اووتي

تہ کل فروشہ ، زہ مین د کلو
ستا او زما نظر کنبی دہر فرق دے
تہ بہ شیلی زہ بہ شیلی ہسی تم

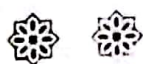

اووایی دا فضول خرچی نہ منم
ہاغہ مہرمن مانہ خفہ دہ بہ دی
ہفتہ کنبی دواہ ورچی یا پچی خورم زہ

سادہ جینی ہسی خان ولج خوری
ہغوی د شعی وجود خہ اوزغی
خوکچی بہ کلی کنبی سکارہ پتوی

پيغلي زلمي د ښار د پارک په خوله کښي
خومره دخپل مقام نه لاندې راځي
چي د موټر توري شيشي خپروي

لصحنه د ژوندون غوښتنې انه پېرني
خداي شته چي سل کاله په درستو لارو
موبن چي يوه کښته کهږي وړاندې کړه

دا بي حسي به مانه ساه اوباسي
د ژوند احساس پکښي غورځنگ نه کوي
ستا د خواني تصويرونو په خوب او ده دے

رو رو می تانه اعتبار پاسیده
ستا محبت هم اخباری بیان شو
د پروف خامی پکنی بلا دبری دی

د ژوند په داسی مرحله کښی یمه
هر یو ماشوم چی راته اوغاندی نو
زما پری مینه د چو ماته شی

چی یو طوطی می بند یوان اولیدو
ویدل می گسرجور په پنجره کښی شومه
رب دی وزری د چا نه پر بکوی

چي په اسمان گوري وريچي راشي
ماته دهاغي چم قيصه ياده کړي
چي اوسيدونکي ئي سلاب اوږي دو

خداي شته دگور مي دروازه نشته دے
خوزه راگير په دي فريب کښي مه
چي هوا کافي ماته ور ډبوي

زړه مي درزښي چي ئي اونه وينم
د سميته او د نعمان مينه مي
په خپل حسان باندې هم ماته نه شي

په خیال او باسه ستومانی شیرینی
خه بی حجابیه دی دنس پلوشی
ستا تصویرونه په دیوال جوروی

درنی ورنگی په اسمان شوی خوری
اوس د خنکله نه په تلوار راوخه
دلته د تندر غور زېدو ویره ده

اے د رنگینی لوی پتی مېر منی
ته چی اودک یی او سیلی والوزی
وېم که هندو رانه کشمیر یورپو

دُ گو درونه دَ بناست بلبله
چي دُ اوبو خاڻڪي را اولي په ما
نو چارچاپس په كلي اور پوري شي

ته که سوره شوي د هوا په اوکه
خو د اثر نه مي وتلي نه شي
زما دُ اس رفتار به تالاندي کړي

زه چي سرتور سر جينگي اووينم
په زړه کښي حان سره کم رېبمه
د وخت طوفان به مونږه چرته اوږي

مالہ زما د سوال جواب راکرہ تہ
مہرمنی نیت کہ دی صفا وی د پیر
بیا یہ وینتو وی حضاب نگوی

تاچی زما یہ لاس دستخط کرے وو
داسی شو وراں نکہ دریا ب د کلی
کچہ کورونہ یہ ابو لاهو کری

خان می یہ اور پوری نیولے دے بس
کہ زما سوی مخے تہ پام نہ کوی
ما سرہ ہنچے نشتہ ثبوت د مینی

ميوڻي ڏڙي مازينگر ڪر مسه زءُ
 نا ڇي سڀني پوري راجهت ڪر مه نو
 پوءِ لفظ ڪنهن ٻوليءَ ۾ ٿيڻ شوق

غم زما زيراءِ داسي ڇوڙي نه ڏي
 وڃي مڃي خان باندي خوار ڪر ڪوڙي
 خو ڏهندا هنن مڃي زده نه شونو

دغه احساس به به ڇو اوڙي ما
 پيڻي ڇي هي هم تندي ڪروي
 وليم ڪه ماڻه سلامت ڪوي

اوس که زه مرماه خو خوابزه به و بشم
يوئ کمزوري د انار اوئي نن
يو زور اور طوفان په شا تمبوو

نن مي جور بله خوردکشي اوکرله
ستا لوپتې نه چي مفلر جور شولو
زما شمله توره هم هسکه شوله

دغه علت به ترينه خنکه اوئي
د بيداري نغمه چي وايسه زه
زما د قام زلمي په خوب اوډه شي

د کانو بنار دے گوری پام بیہ کوی
بیا بیہ خیل خان راتو لو لے نہ شم
ستا د سنکار آسنہ ماتہ نہ شی

دا خیل بنکاری فطرت بہ ما رو بوی
چرتہ چچی اووینم روانی اوبہ
وہم کہ یہ زانو پسی مندی و ہم

گوتی بہ مرو پری بیا، خوہتے بہ نہ وی
زما رقیب د اوچی دم دے گوری
وہ لوکی یہ فاصلہ ترے اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مپوه ده
که د تخلیق شعور بڼې نه لري
نو چرکه و لې په هاگو ناسته وي

د موسمونو جیب او خورې جوړه
د ښار پخه بڼګله چې ته پرېږدي او
د کلي شاره کور ته ترې کډه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې نه سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

د کانو بنار دے گوری پام بیہ کوی
بیا بیہ خیل خان راتو لو لے نہ شم
ستا د سنکار آئینہ ماتہ نہ شی

دا خیل بنکاری قطرت بہ ما دو بوی
چرتہ چچی اووینم روانی اوبہ
وہم کہ یہ زانو پسی مندی و ہم

کوتی بہ مروپی بیا 'خوہے بہ نہ وی
زما رقیب د اوچی دم دے گوری
وہ لوکی یہ فاصلہ تری اوسہ

ژوند د بقا د اندیننو مېوه ده
که د تخلیق شعور بڼې ته لري
نو چرکه ولې په هاګو ناسته وي

د مومونو جیب او خورې جوړ
د ښار پنځه بنگله چې ته پرېږدي او
د کلي شاپ کور ته ترې کډه کوي

نور د کبیل تارونه مه خوروه
زما د ژوند تصویر ترې ته سازېږي
ستا د تهذيب رنگونه ما اوليدل

له دي ولسونونه بهر را اوځه
لاکه خبرې ئې زده کړې نه دي
د خارونې مخوکه مه پرېکوه

حې په خټکل کينې په ماشه راغله نو
سپوږمې د اوتو مينې کينې خاپه کړلو
خان ته د چاسترگې را يادې کړمه

خدا ې شته زما دغه مطلب خونو وو
ما چې در ياد کړو دشکنو امېل
په تا نرې نرې خوله راغله

ستا صحت کڻي مي خيل خان کانڙه ڪرو
لاس کڻي مي هڻي نشتاه شيريني زما
تا له گجري له کوي راورمه زه

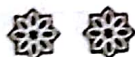

ستا سادگي مي ڙوي . لپوني
ته له هغوي نه دڳهر طمع کوي
ڇوڪ جي مدام کلي کڻي سڀي جنگوي

ڏ انتظار لسي قيامت وي کلي
زه داسي ڇاڻڪي ڇاڻڪي وي لي شومه
لکه ڪلاب جي ڇوڪ په اور اونيبي

چي ۱ زما دپاره کور پرېڅ وو
۱ لپونۍ دومره بي وسه شوه چي
زما کتاب په کبابي خړخوي

د دواړو روغه اوس بلاگرانه ده
لاره د ژوند ترې بيله کړې ده ما
وخت په يوه ځي زه په بله ځمه

نن يو بوډا ته ايسني اوويږد
ستا د غوږونو وينسته هم سپين شو خو
اوس هم د بېغلو په خندا تيروي

موبن د صحرا فریب کښې ژوند تېرو
خاوري سمون او خوري کارونه زمونږ
ناست یو مدام له شگو پرې غرو

نه زور منو او نه زیاتے کوو موبن
واوره د امن پاه فریب کښې ورکه
موبنه د باز مښو کي نه پرېکوو

تازه تازه وي د دالان سپوري ته
پازه ئي مراوي کړي د نس پلوشي
پغلي زمونږ د مني پلانته غوندي دي

بنکاره کوم ئی دَ حوانی رنگونه
زه دَ فطرت ناوی دَ لاسه نیسم
او په دولی کنی ئی دَ خیال کینوم

شیرینی گرحم دَ کلام لارو کنی
چی ستا دَ ژوند غری را یادې شي نو
دَ گورو اونو بن کنی اور واغلمه

اومنه سر به دی دَ خپو لاندی کړم
په لږڅې فریب کنی راگېرې بېسه نه
زه دَ مارانو نسل بڼه پېژنم

که یو خو ورځی وی برداشتا به کرم
زه دومه لویه سینه هم نه لرم
چی تل به ستا ماشوم له پور وړکوم

زه د گناه بازار ته هم تله وم
خو چی د مور او بڼکی رایادی شوې
توبه می اوویسته واپس راغلمه

لار پکښې نه موی د نهر پلوشې
تازه هوا پکښې بڼې نه لگی
د ژوند په داسې تانخانی کښې اوسو

زما پيه تشو کتو اور لمبهه شوي
خو هاغه دخت کښي د پښتو چرتوي
د تبار درزيان پچي درله ناپ اخلي

د ابادي پکښي درک نه نكي
د سر مخانو اوازونه اورم
په ما پيه داسي خاڼي کښي شپه راغله

اوس زه د کلي پيه ناموس باندي مرم
ما پچي مي لورينکل کړه پيه د وارو مخو
يو د رڼا سلاب کښي ورک شومه زه

د پلوشو سفر دې وړاندې چې خو
د بناستونو د سپوږمۍ انتظار
زما په مخ توري حلقې جوړوي

ستا په یادونو کې مې ژوند خوندي شو
دا د دریاب د سر نقشونه نه دي
چې حادثې به یې د خان سره وپري

شیرینې ستا خوځلوې خونې وې
چې خپلې بدې ورځ ته اوگورمه
نو زما سپوره نمرۍ هم اونخلي

هڻي پابندي جي ڀي تانه ٿي ٿي
مخ ڪنهن هڻي روتائي دي ستا
ته د خاوند ازاد خيالي يورلي

منم جي ته ما سره مينه ڪوي
خوزه دي بيا هم خيلو نه شم
ستاسو د ڪور چار دي واري نشه دے

هڻي ازادي راتہ حاصل ٿي نه شوي
وضاحتون ڪنهن موڙون تهر شولو
مون نه ڀي يو بل اعتماد نه ڪوڙو

پيغلي ويئل خيلو همزولو ته نن
چي د بنگاري دسترگو شمع مڙه شي
هله په خيل پالنگ کيني خوب اوکرمه

ته دکالچي يوه ساده پيغله ي
زه خوشحالينم چي نزدي راضي خو
خه! د بابا پوزه دي مه پرکوه

د بنار مير مني ته خبر ي که نه
ديو مزدور سترے ستومانه وجود
خومره دمه شي چي ستا کوراويني

چي منڊي ترپي مي د ژوند سترپي ڪري
سترگوت سٽا تصوير را وڙاندي ڪر مه
زه د وختونو له چڪر نه اوڻم

اوس زه پنجهه په خان شڪ کومه
ٻول رانه وائي بد عمله ئي ته
ميني زما د جي ڪونه و رانه ڪره

ما دي په سر لوي دعوي ڪري وي
خوتا زما د لاسه لاس رانگلو
اوس زه په کوم تاخ ڪنبي هاگي و اچوم

په شرق دې اولگي رسمونه د بنار
چې د کسري کړکي مې بېرته کړله
ما د هوسۍ کتې کښې مېلو اولیده

خومره بسياره د د درياب د مينې
وېم که ما تخت د سلیمان قبضه کړو
پېغلي چې تا ماله تپاڼي را کړله

د يوې پېغلي بې وسې مې وژني
تسده ماتېږي نه زما د نظر
ناوې که ټوله د کالو ډکه شي

ته راته خاندې خوشيرينې زما
د ژوند له خپس نه مې باور پاسوي
ستا په کښو کښې چې کلاب مړاوي شي

د هر سپرلي د موسدونه منگني
موين د نختر د اونوگر کپه وو
ددي سرک غاړې خالي ولي شوي

بوج چې دي لب هم په اوږو پرېوځي
لکه د چرگې اواز نه کوي
ته د تخليق عذاب زغملې نه شي

واورہ راغلی چي ساخنہ لہ ئي تہ
سترگي لہ تانہ حُکہ نہ اوباسم
چي دغہ سترگي دي ويستل غوارپہ

زر دہ چي شاري شي ججري د کلي
اوس کہ زلمي چرتہ يو حائے اوينم
خپلہ درنہ او د بل سپکہ وائي

سرتوري مہ راحہ زمونن کلي تہ
تا چي پہ کومہ زمکہ خپہ اينچي دہ
هلتہ د خلقونہ جاي او تي دي

دَمرگِ پِه خوله باندِي دَرُوند زِ پَر دے
هَلتہ چِي ستا سرُہ انگی اوبوشو
دلته دَکانو نہ شغلي اووتِي

دَ بنارِ بي حسہ مرمريني پيغلي
کلہ چِي ستا بدن خوله اونيسي
وہم کہ شوک بُت دَ سومات لاسبوي

يوِي بنارِي راتہ سگوکيني ويئل
تاتہ زمونزہ دَرُوند پتہ نشتہ
لہرہ دَ بنارِ جيني خرابہ نہ وي

د سمندر چيپي شماري دي چا
زما د غم مانه تپوس مه کوه
چرتاه حساب کتاب کني تهر نه وځي

اوخاندي ماته، لپوني اوواځي
حان د ژوندون سختو ته حکه نيسم
د غره لمنه کني چيني را اوځي

د احساساتو ژبه مه کونگوه
د خوشحالو اظهار د حان دپاره
دا گداگاني ضروري نه کني

حُان مې د ژوند پيښره کښې بتدليدلو
چې د وجدات دروازه بهرته شوله
ما د زرگونو کالو لار سر کپله

څنگه به حق د چارالاندې کومه
ما د رېل گاډي د پايو منډه کښې
د يو مزدور د سر ټوټې اوليدې

جوړې زما ضمير په حق اورسېد
گوره چاپېره اذانونه کښې
خو د خپل خاڼې نه هډو برق نه وهم

خوئی له ئی نه راوړمه وېزم کوی
تا پچی د سود په مال خیرات کړدے
په ما حرام شه، د خنزیر غوښه شه

لصی بی حایه اندینو او خوړی
گنی نو ستانه گیس چا پد شین نی
قلا هم تا وده او رنیا هم شته دے

تبه که ستا سر ته ختلی نه دے
پر بنده د مینې په جواب کینی به تا
د خیل کا کا زوے ته کنخل نه کول

اُف خه پيه پيه شينينه وائي
د هائيكو نوئي جواب نشته دے
شوڪ دي اظهار غوندي غزل اوليكي

لهره موقع د لوبو پوقونه وي
كارچي وړان اوکړي نو نڅري مه کوه
هسي نه تاله په مري غله شم

زما ناموس له هرڅه مخکې دے خو
نڅيل قامت پروا دي هم او نکره
دا ي په کم فرم کني تصوير خايوي

ما درته خپل خون درېڅنبلې دے خو
دومره را اووايه شيرينې زما
ته مې د ژوند جواز په خه رد کوي

خه لېونټاري خپله لاره نيسه
ته ورته مخکې ورستو کېږي خله
سپي به په تا پسې زځي اوشلوي

چاپېره کورم او قدم اخلمه
زه د ناموس ساتلو غم کېږي مدام
تل د بنکاري دسترگو لار خارماه

ستا شخصیت د او بو جگ د منه
خه که دخیل فاوند ناموس نه شوې
بیا اخر بنجه خان ته وای په خه

ا چي له ورايه به ي زه اوليدم
او ناگهانه به ي خوله گونگه شوه
اوس د طوطي په شان خبرې کوي

وېم که شوک ما باندې کورې وروي
د پښتو بڼې چې اووینمه
د ډگډگي د پاسه خپې وروي

منم زما د سوي مخ شيريني
بيني په تا باندي اشر نشته خو
هل دي په لاس کيني پاني پاني شولو

يو پنجابي راته پغور کوو چي
ا پيننه پغله مدام ما سره
د سيکس موضوع باندي خبري کوي

پغلي چي نن ستا د رشل مخي ته
ماتي ژرندي دي د بکسونو پر تي
چا جوړ د خپله کوره غلا کړي ده

د کائات د زره درزاه يمه خو
چي ستا دسترگو رنابي ته شي
وايم که غار کني د تير و بندي يم

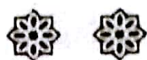

گو تي چي شمارمه په سوچ کني ورک يم
شيريني ماته لپونه مه وايه
دا خو زه ستا بي وفايي يادوم

ستا د فربيا له ژوند نه مرگ بشه گنم
د سمندر چيو ته خان سپارمه
خو د کاغذ کشتي کني نه کپنه

دَهاڻِڪو ناوِي خبِره واورة
اوڻڪه زما دَ بدن ٿوله وينه
تخو زما قام ته اورڪي پرڦوه

شِيرِ يني ربا دي په امان کني لره
ستا به دا اوبسڪي له بنو اوچي شي
خوزه به خاڻڪي خاڻڪي وي لي شمه

دَ موضوعاتو لهڻي ڪي نشته خو
ستا دَ بناست لمن چي نه پر پر دمه
په ژوند دَ ميني حکومت غوارمه

دَهر ماڻه نه پس دعا غواڙي دا
مات ٿي ڪڙي ربه دَ دينهن لاسونه
زما جانان ته ڇي تاوان رسوي

واوره دَ خور او لور ناموس سامه
بيا داسي ما ياندي راپيٽه نه شي
گني نهنه ڪني به دي سر پورته ڪرم

دَ بنار او بو درنه لشه او وڀسته
شور ڇي شي ساز، په سورپه ننوڻي
تاخو دَ سر دپاسه سر نه منته

اوس مي ٻه سترگو باندِي بنه نه لڳي
ستا خانگيدلے ٻرتو غاينِ خاورِ شاه
دُ مڃي سرخِي دي ٻه اوبو يورِي

ته سڄي سڄي سڄي خبرِي ڪوي
زما جانان زما نيازبين چيه
وڳم سڄي ٻه دوارو مڃو بنگل ڪرمه تا

اوس راتہ خيل زخونه بنايُ خله
سڄي ٻه يو هائے ڪنبي گدو وڳو جوشي نو
بيا پڪنبي لهر شوڪ ٻه غونڊر سکو لڳي

اوس به سنکار له دحان چرتہ درومی
تاچی په کافی زما مے ویشتلو
نو اینه دی دکور ماتہ کرله

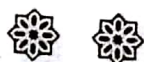

پوزہ دی پری مه شه دقام، لونی
داتہ دکلی په دی شاپه، لاره
اووایه لهر مازیگر چرتہ زغلی

د ژوند دهری کشالی سمون وی
لن به دی ماتہ انتظار کپه وے
دومره دکوے توپ ضرورت خونو وو

اسمان ته رسم په غورخنگ د ميني
خان راته خدايگو شاه زاده بنکاره شي
ما چي شيرينه په پنډوس اولي

دغه شعور ورله ورکې دے چا
بنکاري چي کوته په کوترې کېږدي نو
په شي له اونونه مارغان والوچي

ماد تاوان سوداخونه ده کړي
ورک چي د زلفو په خنگل کېږي شمه
د بناستونو خزانې اوموم

دَ بِنَاؤُتُونُوخُوبُ كِه لِهْم اُووِينِم
دَ اَزغُو تَرخِي اُوْبِه اُوْحِكْمِه
لِهئِج دَ حُوَانِي پِه خُوْبُو پُوئِنُه شُومِه

دَ مَوْرُولِي جَذِبِه دِي سَتَايْمِه زُه
تِه چِي پَرْدِي مَاشُومَانِ هِم اُووِينِي
سَتَالِه سِينُونِه دَ پِيُو دَارِي اُوْحِي

دَ كُور كَارُونِه دَرْتِه پِنْدِ پَرَاتِه دِي
غَرِيْبِه پِيْغَلِه يُي سِنكَار مِه كُوه
سَتَا پِه قَسْمَتِ كِنِي شَاه زَادِه نَشْتِه دِ

خه ناروا پېغله ده ماته وايي
ستا په سينه به لگوم منگولې
خو داسې کلک رانه مروندمه نيسه

زېږېدې زېږېدې، سلگي سلگي شيريني
ما د پيشو پېچو کښې خوب ليدلو
چې شرمخانو راته خولې وازې کړې

ستا د رښتيا خبر و تاب ته لرم
نور درله مخې له درتلي نه شمه
زه به د کوم کوم سوال جواب درکوم

اوچ تار به ستاپه بدن پاتي نه کړي
خومره ويرېږي په خان خورم خودې نه
يو خو شېبې کپته شېبې دي بهر

مينه رينبيا د بدن وينه اوڅکي
لا ستاد کور مخي ته ناست نه و مه
زړه مي ستومان خپي مي مېږي مېږي شوي

خه ليشتيکي مخي دي ورک شه زغله
ا د چينار چينار قامت مېرمنه
تا په کشوکيني او نژانده نکري

زهُ تَقْدَس دَمِينِي نَه رَد كَوْم
خوما چي چا باندي باور ڪري دے
هغه مي ستر ڪونه رانجه اوڀري دي

بُتَا دَ رَنگُونُو زَمَانَهُ دے پِڪَار
زهُ پِه سَتَائِنَه دَ ڪَلِي شَهْ اَوڪِرْمَه
چي خوشبوياني رانه لار بدلوي

تورو چيو راکني شي پرينجي دي
اوس چي اوڀر دة بانها رابرندي شي په ما
زما بدن باندي وينتہ اودروي

خاندی خوایزه خوازه را کوری مدام
دوه قاتلانی دی راچی راپسی
حان له دچاپه توره سرغوش کومه

د سترگو تور دی د غزل مطلع کرم
داسی راپول راپول تقسیم شومه زه
لکه د کافی په منج نیم شومه زه

د آرام سپوری می حلواق تپروی
چیره که اونه د صحره گوره ده
د ژوند په لاسو کبې د مرگ توره ده

اوسا هاغه گور سپور د شال چرتہ دے
چی ستا یہ مخی، زما یہ زرہ مہشتہ وو
اووایہ ستا د زنی خال چرتہ دے

ددی ماحول جادو کینی گہرہ نہ شہی
چی دہوا رفتار کمپنی دلی
رو رو چپی د سمندر تہزی شہی

راشہ یہ ساه ساه کینی ہی ستا میندہ
ستا کہ باور نہ وی زما یہ ژبہ
زما د زرہ درزاد تہ غوب او نیسہ

اوس د سکنی ما بنام تصویر جو پوم
چی ستا حوائی ته در نزدی غوندی شوا
زه د لمبی د سر لوکے غوندی شوم

ستاد بنا ستا خامار چھلے دے جور
کئی کہ زهری پہ تن کئی نه وی
د اباسین پہ خوله کئی کنگ وی دے

سیلی چی کلی کئی راوالو تله
چرگو وزرو کئی راتول کپه بی
ژوند د نسلونو د بقا نامه ده

خفه په خپله تنه ای نه یمه
خو ساه مې اوځي چې د کور او نه کښې
زه د مرغی څخه یوازې وینم

د اورینتېل بلاک په اوږد لان کښې
زه چې په هرې زاوینې گورمه
د قاتلانو سترگو شیش کښې یمه

د غم چې د سړي مخ وړانوي
د یوې مور ژړا لیدلې ده ما
اوس د مرغانو څخه نه رانیسم

زما 'اواز به دي زرهه ٻٽي اوچوي
ما په شو کيس کني اځودله نه شي
خه ويکوريشن پيس خونئمه زه

سم راته بنکاري د پښتون پچي دي
اول دي ماته رابره کړي او
روستو بيا راشي تا په شا ټپوي

زما د مرگ نه سترگه نه رڼي خو
چي حادثي لاره کني او وينه
نو د جهاز نه په چترى دانگمه

لکيا وي ٻوله ورڻُ ڪارونڊه ڪوي
خو دَ جُذبو ٻه ٽيه نه پوهينِي
ما دَ رويوتَ سره وادهُ ڪرے دے

زما ڪتاب ٻي جينڪي اولوي
اوواڻِي دا زلي به چرتاه وينو
دهُ خو زمونڙه نه ٻڙي ويستي دي

لورڙه دَ مينِي ٻه مري غلي شوه
ماتھ ٿِي سپوره ڊوڊي ڪنودله
بغلي پڇيله ٻراڻِي اوخوري

شیرینی مه خه دغوبل فچی له
بچی له منگه ترینه خان اوباسه
چی تماشگیر د تخنچی منجه نه اولی

د ژوند پایه خه ناروا تیزه ده
دا هم زما دوه تصویرونه دی خو
دوارو کبچی هغه مناسبت نشته ده

رانه به ساه دپره په سخته اوچی
وژنه چی مانو د نیاست مبرمنی
بیا دکلونو والی مه راکوه

په شرق دي گټه او تاوان اولگي
د کله وږمې چې پکښې اور اخلي
داسې وطن دي په سېلاب لاهوشي

زما سينه کښې ئې خپل سر پټ کړلو
زړه ته مې نوره هم راجخته شوله
وييل ئې مه خه ما پيريان ويروي

دلته دهر چاپه تندي گونجې دي
ژوند ته هډن چې د خندا وړېځي
زه د کاغذ کونډه هم ښه گڼم

ا کہ ہمام دے کہ سعود، اسامہ
کہ فائقہ کہ ثوبیہ کہ سعد
تول می دمینی د اسمان ستوری دی

د لوئے قدرت مالکہ ما او بختیہ
کہ ارادہ می نہ وہ جرم خو دے
د خپلی مور غابن شہید کرے دے ما

رانہ غزوة د بدر ہیرہ نہ دہ
کہ اخیری سا کافی ہم اخلماہ
زہ بہ د خدائے لار کبھی جہاد کومہ

زہ خیرہ پرخ نہ ایم خوشخہ اوکریمہ
ستاپہ لاسونو کنبی چینی اونشی
پہ خیلہ مور ہم گوزارونہ کوی

چہر لوئے کراؤ غواریو والے دسوح
خبر کہ می بیخہ پہ مزاج نہ رسی
زہ خو لا مور ہم پشندلے نہ ایم

زہ دخیل قام دانشوران پشتم
زما پہ سوال بہ غلی پاتی شی ہول
اود سگریتہ نہ بہ لوکی پورنہ کری

۱۹۴

درتہ چي کورم د خالونو پيه داج
د اوښکو زهر چي مري پر سوي
اسمان د ستورو ادبره خونہ دہ

کم اصلي بنڻي نہ دي اوساتہ رب
خدائے شتہ کہ مري کري خونہ سميري
د سپي لکي به د چا پلا نڀغہ کري

ما چاله سترگي توري کري نہ دي
پيغلي زما پيه لمن داغ لکوي
رانجه چي پوري کري نوڙاري خله

پېغلې وييل لارمه ډوبه شومه
زړه په چا سېزي د موټر مالکان
بيا به زه لفتې د چانه نه غوارمه

دا حتی بڼه د غاړې غور شي زما
سنگسار سنگسار مې شي احساس د وجود
زه چې ماشوي لور له پېرې ورکړمه

ماتم ماتم شوه د ساحل سندره
زما جونگره جور سېزي ده چا
ما د درياب په سر ايرې اوليدي

رانه خوبونه تبتولي دي تا
داخه پيريان درباندي ناست دي اخر
په نيمه شه جي ستانه چغي اوچي

حڪه زه ستا په خوله باورنه كوم
كه تاته ياد شي نازيني پيغلي
تا به ميركاتو كيني تهگي كوله

بي حايه ويري مو خواني خاوري كره
سرتنه رسيني نه كارونه د ژوند
بيغلي راحه جي دواړه مينه او كرو

منم خوبزي اوبه دي نه مخ سپوري دي
خو دي پراوته د راتلوننه وړاندي
دېر مي دخپله خانه اور وپسته

تاچي زما تصوير په مخ بنگل کړلو
ويښي مي ټول بدن کښي جوش او هډه
سمندرونه مي دخيال سپوري شو

په شوکيرو باندي ستومانديو اوس
پکاه مو ټوله شپه خبري اوکړي
خو پت مو اوساتل د زړه حالونه

ستا په لمنه باندې داغ نشته دے
دا خو سپوږمۍ خپله خو ايني تاسره
يو خو ساعتہ امانت ايښي ده

د گوگرد پرېشر دې سپوا دے بلا
ساده جيني اور ورته مه تنزوه
په جم کا وند کني چرتہ بم او نچوي

زه پي و سي باندې يقين نه لرم
د خپو د لاندې به ئي زمکه خو وي
که د غريب په سر اسمان نشته دے

پنڱلو سيندو نوتو ته منگي مه اوري
خوڪ ساه لرونڪي ئي ڏوب ڪري دي جوڙ
دا ڇي اوبه بور بور ڪي جوڙي

ڇي پر سڀڌي مخي زما اووڀني
نو په خندا اووڀي ڙاڀي خله
راخه ڇي ره درله ڙبي ماته ڪرم

د بد نصيبو په دي وران ڪلي ڪني
مرغان ڇي جالي جوڙي شيريني
د طوفانونو علاي بنڪاره شي

دَهر يو ڪل دَزره سندرہ ڀمه
دَخيل احساس به درتاهه ڇه وڀمه
ستا دَ ساڪانو دَ وڀمونا مه ده

ڇي منڀري ترڀري هنڪامي جوڀري شي
ڇوڪ ڀي گناه پڪڀي په سر اولڳي
لارو ڪوڇو ڪڀي ڇنڀي مه ڪوه

تورو شپيلو نه ڇي لوڳي پورته شي
وڀمه ڪه ورڇ مڱي دَ واده ده گڻي
نما ياران ما په پالنگ خبروي

جوړ په دې کلي کني سري نشته د
چي د چا خه زړه غواړي هاغه کوي
چرکه يانگ او وائي چرگ ها واچوي

زما سندرې خوندي کړي دي چا
هان نه بلا په فاصله پروت مه
رانه نژدې نه شي ميراته به شي

زه په خپل هان کني راټولېن مه نه
نن دې جوړ خوب د پېغلنوب اولیده
ستا په بدن کني سا جامې تنگې شوې

د حاسدانو په زړه او بلوه
گورويده، هرڅه چې وي، غم مه کوه
او خاندۀ کلکه راتر غاړه وځه

دا د قيامت ورځه چې هم نه ده نو
چا جوړې زمکې ته خبرې کړې دي
گنې تو مياندي خپلې چې ولي خوري

ستا د پېننې بو شرنګ چې واورمه نو
په نيمه شپه دکټه نه پاسمه زه
او د چيني غاړې له خان رسوم

دې کښې زه یو منطق لهم نه مننه
اومنه دابه زما وهم وي خو
زه هندواني سره شوملي نه حکمه

د سامري نسل اوسپنې دې
که ئې په خپلو سترگو هم اووينې
د شخړې اواز پسې به غوږ نه اوږې

دنگې خوانی دې د اسمان شوکه کړم
چې ابوالهول ته مخامخ شومه زه
نو ستا عظمت راته راوړاندې شولو

حُسن په پانو کښې رانگارمه نه
ستا تصويرونه په کلدان کښې بڼه
خه لېونۍ زه په البم خه کوم

دا خوب به نه وينې چې بنکېل به شمه
له خانگې خانگې چې مې الوخوي
يوه مرغۍ يم پوره سپل به شمه

زنخېر موکے، موکې زنخېر اوخوره
تعبير مې خوب، خوب مې تعبیر اوخوره
نن دې ویتو رانه تصوير اوخوره

راخه که سخی گنی په مخه دی بنه
دومره می زور په زړه کښې پاتی نه ده
پچی اوس په زه تاته جوړی نیسمه

په خط کښې لیکي جوړی هره دی کرم
بلا زورکے یم د مینې تې
راشاه زما دواړه وځکی اووتل

ته په خوراک کښې ولې خیال نه کوی
لاخو د شپږ میاشتی هم نه دی شوی
ساده واده جوړه په تاتکه شوه

ستا په جولي کښې په خواږه دراولم
دا ستا خوایي که د صحرا تنده شي
نوزه به اونه د کجوري شمه

خه که يو خک کړو د ژوندون حادو
زمونږه زمکې، اسمانونه بيل دي
تاسو خبرات غواړي مونږ مينې ويشو

راسره دومره مينه هم مه کوه
شوک چې له کوره په سفر اوچي نو
بيا په مړه کېده خوراک نه کوي

شیرینی دهر زریه واپس راشمه
داسی بنو کنبی او بنکی ماه خلوه
د آسمان ستوری درنه غلا اونگری

مینہ تر منگه فاصلی ورکوی
چی د پسر لو په جم کنبی ساه واخلمه
ستا دیدن ویدی می خان سره وری

کتابه په هر حال کنبی لم ستا برخه ده
تول عظمتونه د آسمان لاندی کری
چی ستا رابرنه بانیه وسله غوروی

مینه دَرُوند هر ه تیاره تمبوی
ستا دَ نظر مسکی مسکی پلوشی
ماتہ پہ لار کنبی اور کی پر قوی

دلته دَوینو سلاب وپی راشی
ددی وطن ویدمه ویدمه خاوره خو
مدام کلونہ دچامبیل تہوکوی

تہ دَ کلاب دَ کل بناست ستایہ خو
ستا اشکی چی پرخہ پرخہ شی نو
داریہ سپری درتہ پخو پرپوچی

ستا اواره زلفي ڀڄي ٽڪ ورڪري نو
ڍڪ شي له زهرو نه وجود دکھوا
بياڇي ڇوڪ ساه اخلي نوسا ٿري اوڻي

ڊپر سر ڀسنده ڄنگيالي خلق دي
اوس که له تندي مرمه مردي شمه
خوزه ددي کلي اوبه نه ڄکمه

زه بي گناه چا سره چير نه کوم
تاکه لکي بيرة کري نه وه
نو داگريوان به دي شلڊ له نه وه

ستا دَ بدن خوله دي اوبهپني
خه که اسمان درباندي اور وروي
خو - نخ پور به رانه پوري نگرې

راپورته کبزه چې انگن ته اوخو
راخه باران د پشکال ورپني
که موگرمکې د بدن ماتي شي

ته خفه کبزه ماه شيريني زما
که دا ژوري په ما خولي نکوي
د بدن وينه به صفا شي زما

دَ دَومرہ پِ بَغلُو دَ زِپَہ سَریمہ زُہ
کہ دَ یوِی نامہ مِ ہِم واخستہ
ستا دَ تصویر نہ بہ لبِی پورۂ شِی

چاسرہ وخت کوم دے چِ مونز اووینی
تولہ دنیا دُخان پہ غم اختہ دہ
راخہ بلبلی راتر غارۂ ووخہ

دَ اسمان ستوری راتہ غوبز کبئی وائی
پہ خیلو سترگو کبئی مِ خال دے حکہ
زما پہ سپینہ لمن داغ لگوی

ما دومره بنکلی جینی نه وه لیدی
زه هم انسانیم اخر زره لومه
خطای نه وه که خطاشومه زه

د محبت بلا چلونه راخی
خو د پستون کور کښې پدایمه زه
د پخلو ژوند بربادوله نه شم

مینه مو نه پرېدی د شپې تیاره کښې
که د اوبو په لاسه کښېم ناستیو خو
راپسې ستوری او سپوږمې رازغلي

تا که ستنی کړې پلوشې د نظر
زړه به زرغون نه کړې د ژوند فصلو
بیا به په دې لاله باران اونه شي

ارمان په غېږ کښې د ارمان ورک شولو
مانه د لاس کښو کښې حان ورک شولو
د زړه درز پېسي مې لار چرته شم

زما لباس په ما کښې تنگ خو نه دے
ژوند د نولي او د مار جنګ خو نه دے
کېر به تر خو په دې فریب کښې مے

دَ کیتھیں سندرې اور پدلي دي ما
ما دَ غالب شاعري هم لوستي ده
ستا دَ يوي خندا جواب نه لري

دَ ژوند صحرا کښي دَ بنا ستميرمني
تا چي په کومه لار دمه کړي ده
تر پنه رواني دي چيني دَ مينې

دَ ايښي په مخ سرخي چرته دي
چي دا شفق شفق کلونه سپري
دا پري هم ستا دَ انگو سپوري دي

ساده جينی ده وائی مه ویرینه
ستانه خوزه زیاته زره وره یسه
پوهیږي نه چی دا می خه اوویل

د پښتوب مستی دی دوه نه کړی
دا خو بښی چا سره کپ نه اولی
د سمندر اوبوته ټوپ مه وهه

ماتی پسی چی جیب کنی نه لری نو
خان داسی مخکنی مخکنی هم مه کوه
کئی نو لوټ به درله مات کرمه زه

ما پکڻي عڪس دَ لپوتوب اوليده
سوچ کڻي مي ورکه شوه دَرُوندائينه
زه جي بيدار شمه، ما خوب اوليده

حُسن په هر ماحول کڻي خيال ساڻي خپل
جي فرينتو تري لاس نيوع ڪرے دے
ا کھل مالہ دھسپتال نرسہ دہ

سپوڊ مي که تاخيله هاله ماتہ ڪره
اسمان ته وايه لاري ڊوب جي ڪرڻي
ستوري دَسيند تل کڻي هم سترگي وهي

خه ازمېنتونه ې د ژوند رانيسي
گني نوزرې نه ې لمبي پورته شي
مور چې د ټي نه خپل ماشوم پرېکوي

ستا د نظر مستي لاهونه کړي، ما
زره کني ې مينه غورځنگونه کوي
او سمندر سره روان يمه زه

غاوره پېغله خپل غرور ډوبه کړه
چې لېوني سپي خوله درواچوله
اوس ې په کېده کني کوټري شوي دي

سرهُ لویٲٲه دی ٲه ما مه غورٲوه
وید ٲٲم مانه ٲرتنه لهره نه شٲ
زما نظر شه سبلانے غوندی دے

گنی اختر ونه شٲ چاٲبره له ما
د صائٲی د ستره گوٲرٲی ٲچی وائی
روژه کٲنی سید الابرار شوک دے

ته ٲه ماٲنی کٲنی د جنت مشته ٲی
د ناعی خندا ته ٲام اوکره لب
خیل خان ته زره کٲنی فرٲتی ٲسغوی

بېرته د کور دروازه مه ساته اوس
نوي فتنې ترې رابرخېره نه شي
بيا چا په زمکه کېنې غنم او کرل

راگوره مه دا به احسان وي په ما
ادا کوي به ټوک ددې کفاره
ستا په کتو زما روژه ماته شوه

بيا به زه تا سره په سپل نه اوځم
تا د وړې کمبل کېنې او نغبتنه خان
واوره په ما تمامه شپه ورېده

دانه چي زه ورته کته نشم ، خو
مياندي که خيال دخيل ناموس ساتي نو
بيا دي زامنو له واده نه کوي

زه درومان يوه سندره مه
زما د ژوند په هره لار الوچي
خرخکي ، زانبي ، لولکي ، بيلي

ستا د انصاف شمله راپتيره مه شه
خو اوس په دي کني به شوک شه او وائي
لوانو مات کرل د هوسو بچوري

مونڙي حقونہ پھ سر سترگو منو
خو بنجي نہ سپارو طوقان تہ دڙوند
ڇوڪر دھوسا پھ اوڙو بارنہ اوڙي

ماڇي پري ٻول عمر خيل خان خورلو
لڪر بيهه ڪري چي ما اوڙيني
ڪرسي ڪنبي تاو شي رانه مڃي واروي

هڃي به دي لاس ڪنبي برکت رانشي
د پلار پھ مڃي لڪڙ لے ڇي تہ
ياد ڇي سانه ڇوڪر به دي مڃي نہ ڪوي

سر ۾ي قلم نه ڪري منصف د وطن
د ڪلو لخته ۾ي راغاره وٽه
اوس ۾ي پاه ساه ساه ڪنهي وڙي دي دڪل

ته د هاتهي غوب ڪنهي اوده ولي ۾ي
۾ي پاه لستو نهي ڪنهي ماران ساڻي نو
مجان به ستا پاه خود ڪنهي اوبنگهي

چا ۾ي د زره درزاء ليدلي نه ده
ا سازاڳي ڪر انگو ما يادوي
بڙي ۾ي پاه تاج ڪنهي دهاوس وڙي

اومنه دا چیره سپیره لویه ده
بیا به هم تاته دژوند لاری نیسی
خیلو چو سره شطرنج مه کوه

دومره په مینه مینه مه راکوره
هسی نه ورانه ترینه سازه نه شی
بښی زما توره کښی زنگ نشته ده

د بدمعاشانو ښار د غن مه کوه
که کمزوری ښایم نومر به می کړی
تو پوی می حکه په چمبا رښی ده

دشاعر چاپ کتابونہ

- ۱) دَر تہا سہورے ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۱ء
- ۲) ہم اینوں کے قیدی ، اردو شاعری ، ۱۹۹۳ء
- ۳) سترگو کبھی خوب دکو در پات نہ شو ، پنتو شاعری ، ۱۹۹۶ء
- ۴) رومیے ایوارڈ یافتہ چاچا کریم بخش ایوارڈ ، ۱۹۹۶ء
- ۵) راتہ غوبرونو کبھی بنگری شرنکوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۱۹۹۸ء
- ۶) گرفت ، اردو شاعری ، ۱۹۹۹ء
- ۷) کافی دکل پہ لاس کبھی خون نہ کوی ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۰ء
- ۸) او ازونہ او دایری ، پنتو تنقید ، ۲۰۰۱ء
- ۹) پہ ساحل د نظر ، پنتو شاعری ، ۲۰۰۲ء
- ۱۰) ستاد خوانی تصویر پہ خوب اود کا دے ، دپنتو ہائیکو مجموعہ ، ۲۰۰۳ء

چاپ تہ تیار

- ۱) رضا ہمدانی احوال و آثار ، اردو تحقیق (پی۔ ایچ۔ ڈی مقالہ)
- ۲) نیا اور پرانا غالب ، اردو تنقید
- ۳) ہائیکو او پنتنہ ہائیکو ، تنقید و تحقیق

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**